Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, [БУ]РЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

1921 оной 21-һээ гарана | № 176 (16699) | 1984 оной июлиин 31, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

[Д]ҮРЭН ХҮСЭНДӨӨ [А]ЖАЛЛАХА ХАҺА

...дулаан хаһада арадай ажахын һалбари бүхэндэ ехэ ...эргдэг, ажалай эрхэ байдал һайжардаг гэжэ мэдээ... Илангаяа ута үбэлтэй, жэлэй ехэнхи хубиин шэмэ...тэн байдаг манай нютагай эрхэ байдалда барилгын ...иин диилэнхинь зундаал хэгдэдэг байна ха юм. Тии...н-намарай зулгы һайхан үедэ барилгын талмайнууд ...дэлмэриин эршын улам шангадаха, ажалай бүтээ... дээшэлхэ байһаниинь хэндэшье эли.

...оной долоон һара түгэсэхэ дүтэлбэ. Хаа-хаанагүй ...хахад жэлэй дүнгүүд гаргагданхай. Тэдэнээ шэн...үүмжэлхы ёһоор хаража үзэхэ, саашанхи зорилго...одоор элирүүлхэ саг ороод байнхай.

...икымнай олон мянган барилгашад түрэл партиин... декабриин (1983 он), апрелиин (1984 он) Плену...иидхэбэринүүдые бодото хүдэлмэриингөө хүтэлбэ...н, байгша оной түсэбтэ даабаринуудые, социалис ...ые сүм дүүргэхын тула ехэ оролдолго хэшээл гар...нхай. Хахад жэлэй туршада үйлэдбэриин барилга...эмологдоһон 206,9 миллион түхэриг ашаглагдажа, ...арын түсэб энэ талаар 105 процент дүүргэгдэһэн ...ун барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ даабари ...дүүргэгдээ. Тиихэдэ ажахын аргаар барилга-хабса...үдэлмэри ябуулха түсэб нилээд ехээр үлүүлэгдэжэ, 11,8 миллион түхэриг мүнгэн ашаглагдаа.

...н зарим эмхинүүдэй һайнаар, эршэтэйгээр ажал...ашаар Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадта, ...машина», Элхиин авто-заһабарилгын, Тимлюйн ас...е зүйлнүүдэй, локомотив-вагон заһабарилгын заво...Забайкаллес» нэгэдэлдэ болон бусад олон промышле...дприятинуудта үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүдые ашаг...руулха түсэбтэ даабаринууд үлүүлэн дүүргэгдэһэн

...е сагай агуу барилга — Байгал-Амарай түмэр за...лга дээрэ гайхамшагта илалта түйлагдаа. Буряадай ...барилгашад шэн зоригтойгоор, үсэд нэтэрүүгээр ...хараалагдаһан болзорһоонь холо урид түмэр за...нүүдые Витим мүрэн хүрэтэр табяад, ажалайнгаа ...Шэтын областиин барилгашадта дамжуулаа бэ...най Байгал-Амарай түмэр замаар поезднүүдые һэ...сагые улам ойротуулаа ха юм. Хойто-Муяын бо...най тоннельнүүдые малтаха хүдэлмэри улам эршэ...нхай.

...зна комсомол-залуушуулай габшагай барилга бо...нноозерскын ГРЭС-эй хоёрдохи ээлжээнэй барилга ...эд ехэ юумэн хэгдэһэн байна. Гансашье үйлэдбэ..., харин ехэ хэмжээнэй социально-ажаһуудалай ба...үүлагдаа.

...н түрүү эмхинүүд, бригаданууд тодорно. Илангаяа ...стройн» 8-дахи СМУ ехэ амжалтатай. Тус коллек...лмэришэд Сэлэнгын ЦКК-гай хоёрдохи ээлжэе эр...ртайгаар барижа дүүргэхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа ...Мүн Тимлюйн асбоцементнэ болон цементын заво...сэ нэмээхэ талаар бага бэшэ амжалта түйлаа.

...арилгын комбинат, 145-дахи оньһожоруулагдамал ...лонно, «Бурятцелинстрой» трестын 590-дахи ПМК, ...рой» барилгын управлени, «Бурятпромжилвод...ест болон бусад эмхинүүд Буряад ороной Россин ...айн дурааараа ороһоор 325 жэлэй ойн хүндэлэлэй ...мүрысөөндэ оролсоод, хахад жэлэйнгээ түсэбтэ ...үдые үлүүлэн дүүргээ гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй.

...алтанууд юунһээ эхитэйб гэхэдэ, нэн түрүүн, ажа...эл һайжаруулһанай, хүн бүхэнэй харюусалга дээшэ... бүхыдөө коллективэй эдэбхи үүсхэл бадаруулһа...гашадай бүтээсэтэйгөөр хүдэлхэ тааруу зохид эр... хангаһанай аша үрэ болоно гэжэ тэмдэглэлтэй.

...хамта бүхы дээрэ капитальна барилгын һалбари ...гээгдэлдэ оронхой гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Республикэ ...үнгэрһэн зургаан һарын туршада капитальна һомо...ые ашаглаха түсэб оройдоол 99,3 процент дүүргэг... гол фондынүүдые ашаглалгада оруулха түсэб арай ...роцент, тэрэ тоодо үйлэдбэриин барилганууд та...5 процент дүүргэгдэһэн байна бшуу. Энэмнай һа...хоор, бодожо үзэхөөр зүйл болоно гэшэ. Юуб ...рилгын эмхинүүдэй хүдэлмэри мүнөө үедэ имаг...эриин фонднуудые ашаглалгада оруулһанай хэм...сэгнэгдэдэг болоо ха юм.

...түрүүндэ барилгын гол эмхинүүдэй —«Главбурят... «Бурятцелинстройн», «Бурятремстройн», «Бурят...стройн» подрядна хүдэлмэриингээ түсэбые хан...р дүүргэһэнэй шалтагаан эндэ харагдана. Жэ... талаар «Главбурятстрой» хахад жэлэйнгээ түсэб ..., «Бурятмежколхозстрой» —92 процент дүүргэһэн

...союзна мэдэлэй предприятинууд дээрэ бага зэр... хүдэлбэшье, республиканска болон нютагай мэ...мышленна объектнүүд дээрэ нилээд гээгдэлтэй ...Харин гэр байрын ба социально-соёлой эмхи зур...барилга бүришье муу, тон хангалтагүй гэжэ сэхэ ...хэ ушартай. Жэшээлбэл, байгша оной түрүүшын ...101 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын ...бариха һаа, 77 мянган метрэй гэрнүүд ашаглалга...даа. Энэмнай жэлэй түсэбэй дүүргэлтын 24 про...но. Харин жэлэй хоёрдохи хахадта үлэгшэ 76 про...ээжэ түшааха гээшэмнай, хэнэйшье мэдэһээр, ...хэшээлтэй хэрэг болоно ха юм. Гэр байра барил...йкаллес» нэгэдэл, Хүдөө ажахын министерство, ...го» управлени, «Бурятфермаш» завод болон бу...иятинууд бүгэдэнэй хойно гараад ябана. Илангаяа ...оведүүдэй мэдэлэй байрын гэрнүүд нобшо удаа...дана.

...й эмхи зургаануудые, һургуулиин байшангуудые, ...мэргэжэл олгодог училищинуудые барилгада эрид ...хэгдэхэ зэргэтэй. Эдэмнай онсо удха шанартай, ...ортой барилганууд болоно гэшээ. Юуб гэхэдэ, ... 1 болотор бэлэн болгогдожо, һургуулиин хэ...эндэ эхилхэ ёһотой бшуу.

...дые харaада абахада, барилгын эмхинүүдэй, бү...илгашадай урда нилээд сэрёошье, ехэшье зорилго...дана гэжэ бидэ ойлгонобди. Ушар иимэһээ ба...май бүхэн дээрэ ажалай эмхидхэл болон журам ...материальна ба техническэ хангалга эрид дээ...социалис мүрысөө улам эршэтэйгээр дэлгэрүүл...жэ ерээ. Партийна болон совет зургаанууд барил...үдэй бүхы шатын хүтэлбэрилэгшэдтэ шанга эрил...гүйсэдхэлгын хиналта үндэһөөрнь һайжаруулха ...нэнгүйгөөр ямаршье амжалта түйлагдахагүй.

...ажал түргэдхэхэдэ эгээл аятай, зулгы һайхан зу...жо ерэнхэй. Тиимэһээ дулаанай үедэ дүүрэн хүсэн...бүтээсэтэйгээр, үрэ дүн ехэтэйгээр ажаллаха гэ...шадай нэрэ хүндын хэрэг мүн.

ФЕРМЭ БҮХЭНДЭ—ЭЛБЭГ ТЭЖЭЭЛ

ТҮРҮҮ ЗВЕНОДО

Охин-Булагай совхозой үбһэ бэлэдхэгшэдэй коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан Д-Ц. М. Цыреновэй хүтэлбэрилдэг звеногой ажал хэрэгтэй танилсахын тула ажахын түбһөө Харлан һуурин, Сүхэ гол тээшэ зурыһан шоссейгээр баруулбабди. Тиигээд удааншье гүйлгэнгүй, Омбооной нуур—гүйхэн аад, яһала хабтагар талын нуур үнгэрэмсөөрөө, зүүн зүг тээшэ годирһон хүдөөгэй юрын харгыда орожо, холоһоо эндэ тэндэ обойлдон харагдаһан һуринууд тээшэ ошобобди.

Гол газараа дахажа олтироглон урганхай шугы бургааһад һулахан һэбшээндэ бага зэргэ найган бидэниие угтаба. Тииһэршье ябатараа үбһэшэдэй отогто хүрэжэ ерэгдэбэ. Тэндэ заһабариин хүдэлмэри хэжэ байһан хэдэн механизаторнууд нүхэдэйнгөө хаана хүдэлжэ байһые заажа үгэбэ. Тэрээн хударьнь ошоходомнай, шобхойн бодонхой һуриие тойрон, һургаагуудые буулгажа ябаһан үбһэшэдтэй уулзабабди. Тэдэнтэй мэндэшэлдэһээр, танилсалгын үгэ андалдаһаар байтарнай, тээ саанахана хахадһаа дээгүүр гаргагдаһан һуриин хажууһаа Дугар-Цырен Магбанович ерэбэ.

—Хүбүүд, унагааһан ногоомнай үшөө шиигтэйшэг. Мүнөөдэр һурилхэ арга болохогүй ха. Эдеэнэй болотор энэ һүриеэ хорёолхобди. Үдын хоолой һүүлээр унагааха, заһамаар болоһон техникээ заһаха, тоһодохо гээшэ аабзабди,—гэжэ таби гарамгай наһатай Д-Ц. М. Цыренов хэлэбэ.

Һүниин тэнгээр ехэ үһатай аадар орожо, ажалдань һаад ушаруулба. Гэбэшье ангаһан газарта ами абхуулба. Звеньевой бидэнтэй хөөрэлдөөнэйнгөө үедэ залуушуулда зүбшөөл заабари үгэнэ:

— Дондоб, һаднагайнгаа нүхэ гүнзэгы болго. Мал орошохо. Үшөө малтад гээрэй.

Тус коллективтэ хоол бэлдэгшэдтэеэ хамта 10 хүн хүдэлнэ. Тэдээндэ 7 трактор даалгагданхай. Үнинэй механизатор Аюша Жамцаевич Линхоев тракторна косилкаар ногоо унагаана. Тиихэдэ дүршэлтэй шадамар хүдэлмэришэдэйнь нэгэн — Апрель Дабажапович Мункуев һурилдэг оньһон түхеэрэлгэдэ ябана. Звеньевод өөрөө мүн лэ ажалша бэрхэ хүнүүдэйнгээ нэгэн — Галсан-Даба Самьяевич Базаровтай хамта һури нюруулха харюусалгатай хүдэлмэри бэелүүлжэ байнхай. Аха нүхэдтэеэ сугтаа хэдэн залуушуул эндэ хүдэлнэ. Тэдэнэр бултадаа, Дугар-Цырен Магбановичай хэлэһээр, оролдосотойгоор, һайнаар ажаллана. Энэньшье гайхалгүй. Звено мүнөө бригадна подрядай гуримаар хүдэлжэ байнхай.

—Эндэ, Тээлнигэй сабшаланда үбһэеэ хуряаһанайнгаа удаа голоо дахаад саашалхабди. Байгша ондо, нёдондонойхидо орходоо, ногооной ургаса бирагүй. 1 гектарһаа 10 гаран центнер абтана. Тиимэһээ һогооборишье үлөөхэгүй гэжэ тэмсэжэ ябаһамнай эли. Урагшаа болохо бүреэ нэгэ бага дээрэ болоно. Энэ голдоо 200-гаад гектарта үбһэ бэлэдхэхэбди. Июлиин 17-ной мэдээгээр, 700 центнертэй болоод байгдана. Һурилһэн үбһэнэймнай шанар гэмгүй, һайн. Арьбан байха зэргэтэй. Шиигтэ ороогүй ха юм, —гэжэ хорёолжо байһан һүри тээшээ хараадхиба.

Үнэхөөрөөшье, үбһэн болоһон ногоон хүхэ зандаа, зохид, гоё гээшэнь.

Иигэжэл хүдэлхэдөө, бидэндэ даалгагдаһан нуга сабшалангай ногоо дууһан хуряажа абахабди гэжэ үнинэй механизатор манда хэлээ һэн. Тиихэдэ запас частьнуудай хомордоһонһоо уламжалан, ажалынь хаа яахан һаатадаг байна. Тиимэһээ тэдэнэр оньһон техникээ саг соонь заһабарилха, харууһалха хэрэгтэ анхаралаа ехээр хандуулна. Тус коллектив байгша ондо 386 гектар талмайһаа үбһэ хуряаха даабаритай. Звеньеводой хэлэһэнэй ёһоор, тэдэнэр Сүхэ голой нүгөө эрьедэшье үбһэ бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ хабаадуулагдажа болохо юм.

Д-Р. ДАМБАЕВ
манай корр.
Бэшүүрэй район.

ОЛООРОО ТУҺАЛНА

ОНОХОЙ ПОСЕЛОК (ТЕЛЕФОНООР АБТАБА). Үйлэдбэриин «Забайкаллес» нэгэдэлэй Онохойн модоной промышленна комбинадай коллектив хүршэ Эрхирэгэй совхоздо шефскэ туһаламжа үзүүлдэг һайн заншалтай юм. Энэ туһаламжань мүнөө малай тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаһада бүришье үргэдэжэ байна.

Тус коллектив совхоздо ногооень сабшаад, 200 центнер үбһэ һурилжэ тушаахаар шиидэнхэй. Предприятиин 10 хүдэлмэришэд звено болон нэгэдэжэ, сабшалан дээрэ гаранхай. Эдэнэр үбһэ хуряалгын хүдэлмэриин дүүрэтэр тэндээ хүдэлхэ юм. Гадна үдэр бүхэндэ 15—20 хүн (ээлжээгээр) гэрһээ ябажа ажаллана: хоер автомашина, хоер трактор совхоздо эльгээгдэнхэй.

Мүнөө үедэ зуунһаа нааша центнер үбһэн сомогдонхой. Тиихэдэ субботник, воскресник эмхидхэжэ, 200 центнер набшаһата мүшэр суглуулһан байна. Хабартаа һуулгаһан 15 гектар капустын хойноһоо һайч харууһан табигданхай. Буртаг ногооноһоонь сэбэрлэхэ, үһалха, нэмэлтэ үтэгжүүлгээр хүрьһыень шанаржуулха гэхэ мэтын хүдэлмэринүүд хэгдэнэ. Сабшалан үһалалгын үедэ ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдэһэн байна.

Ц. ЦЫБАНОВ.
Загарайн район.

Түнхэнэй райсКой Саянай совхозой Загтадай отделениин үбһэшэд ажалаа эршэтэйгээр ябуулжа байнхай. Мүнөө тэдэнэр «Красный Яр» гэжэ газарта хүдэлнэ.

Дүршэлтэй механизатор В. М. Черняговэй хүтэлбэрилдэг звеногойхид энэ жэлдэ 4100 центнер үбһэ хуряаха уялгатай юм. Тэжээл бэлэдхэлгэдэ тракторна косилкаар үбһэ сабшадаг А. И. Зверев, В. З. Пежемский, морин косилкашад И. И. Ермаков, В. Д. Попов, С-Р. Х. Молонов гэгшэд түрүүшын үдэрһөө шалгарна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: И. И. Ермаков, С-Р. Х. Молонов, В. Д. Попов гэгшэд ажалдаа.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ дото.

РОССИ: ТАБАН ЖЭЛЭЙ АЛХАСААР

Үнгэрһэн хахад жэлдэ республика дотор ниитын үйлэдбэри саашадаа ургаһан ба тэрэнэй ашаг үрэ, арад зоной ажана байдал дээшэлһэн байна — гэжэ РСФСР-эй экономическа болон социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын 1984 оной түрүүшын хахад жэлэй дүнгүүд тухай РСФСР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

Гол фонднуудые ашаглалгада оруулга 1983 оной нэгэдэхи хахад жэлэйхитэй сасуулхада, 2 миллиард гаран түхэригөөр ургаа.

РСФСР-эй арадай ажахыда хүдэлдэг хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай тоо 200 мянган хүнөөр олошоржо, хахад жэлэй туршада дунда зэргээр 66,7 миллион хүн болоо.

Ажалша коллектив тухай СССР-эй хуулиин абтаһанһаа хойшо үйлэдбэриие эрхилэлгын ба социальна хүгжэлтын асуудалнуудые шиидхэхэдэ, ажалшадай эдэбхи хэшээл ургаһан жэшээтэй. Бригадна подряд хэрэглэлгэ үргэдхэгдэһэн, хүдэлмэриин сагые гээлтэ доошолһон, кадрнуудай һэлгэлдэлгэ бага болоһон байна.

Арадай ажахын һалбаринуудта продукциин ба хүдэлмэриин хэмжээнэй ургалта гол түлэб ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар түйлагдаа.

1984 оной даабаринуудые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын, ажалай бүтээсые түсэбһөө үлүү 1 процентээр дээшэлүүлхын ба өөрынь үнэ сэнгые 0,5 процентээр хямдаруулхын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөн үйлэдбэриин ашаг үрын ургалтада нүлөөлһэн байна.

Материальна нөөсэнүүд алмагдаа. Гэхэтэй хамта зарим зүйлэй материальна нөөсэнүүдые алмаха даабари дүүргэгдээгүй үлөө.

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта эрдэмэй ба техникын түйлалтануудые нэбтэрүүлгэ үргэлжэлүүлэгдэһэн, эрдэмэй-техническэ програмнуудай даабаринууд бэелүүлэгдэһэн байха юм.

Промышленностьда үйлэдбэриие автоматизацилха ба бүтээгдэдэг продукциин техническэ хэмжээе дээшэлүүлхэ аргатай түрүү һайн түхеэрэлгэнүүдые—программна хүтэлбэрилгэтэй автоматическа манипуляторнуудые (промышленна рободуудые), «буйлуулдаг түб» түхэлэй тоогой программна хүтэлбэрилгэтэй металл болбосоруулха түхеэрэлгэнүүдые, эгээн нарииваар ба онсо нарииваар хүдэлдэг станогуудые, тоололгын техникын хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэ бусадһаа хурданаар хүгжөөгдөө. Үйлэдбэриин ульгам системэнүүдые, бүтээсэ ехэтэй шэнэ түхэлэй түхеэрэлгэнүүдые бии болгохо хүдэлмэри үргэлжэлүүлэгдээ.

800-гаад шэнэ түхэлэй промышленна продукци үйлэдбэрилэгдэдэг болоо.

Атомна электростанцинуудта электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилгэ, алмагдадаг түхэлэй металлопродукцинуудые, орёо ба хүсэ ехэтэй минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, синтетическэ аммиак, сернэ кислотануудые, полистирол, полиэтилен болон ехэ хүсэтэй түсгаар агрегадууд дээрэ үйлэдбэрилэгдэдэг полипропилен үйлэдбэрилгэ ургаһан байна.

Үйлэдбэриин зарим нэгэдэлнүүдтэ конструкторска болон технологическа подразделенинүүдэй зохёолнүүдай техническэ хэмжээнэй ба шанарай түлөө харюусалгые дээшэлүүлгэдэ ба үсөөн хүнүүдэй хүсөөр ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри дүүргэхэ арга олгоһоной түлөө урмашуулгые ехэдхэлгэдэ зорюулагдаһан туршалганууд хэгдэжэ байна.

Хүдөө ажахыда газарай единицэ бүриһөө эгээн ехэ продукци абаха арга олгохо газар таряалангай зональна системэнүүдтэ орохо хэрэг бэелүүлэгдэнэ, индустриальна технологи нэбтэрүүлэгдэнэ, бүтээсэ ехэтэй машинанууд болон түхеэрэлгэнүүд, хүрьһые зохидоор элдүүрилхэ арганууд нэбтэрүүлэгдэнэ, ашаг үрэ ехэтэй үтэгжүүлгэнүүд ба ургамалые хамгаалха химическэ зүйлнүүд хэрэглэгдэнэ. Ороһо тараанай шэнэ сортнуудые болон гибридүүдые тарилгын талмай ехэ болгогдоо.

Барилга дээрэ үйлэдбэриин баазые бэхижүүлхэ ба барилгын үйлэдбэриие эмхидхэлгые нарижуулан һайжаруулха хүдэлмэри ябуулагдаа, хүсэдөөр хабсаргагдадаг барилгын хэмжээн ехэ болоо. Алюминиин холисоор ба буладаар хэгдэһэн онсо нарин конструкцинуудые, хэрэгсэлнүүдые, хүнгэн шанартай барилгын металлическа конструкцинуудые бүриинөөр үгэхэ арганyудые хэрэглэлгэ үргэлжэлүүлэгдээ.

Суглуулагдамал гэрнүүдэй—модельнуудай барилга үргэдхэгдөө, тиигэжэ барилганууды бодхоолгын болзоһые нилээд хороохо арга олгогдоһон байна.

Гэхэтэй хамта, эрдэм ба техникые хүгжөөхэ хэдэ хэдэн даабаринууд болон научно-техническэ программанууд дүүргэгдээгүй.

Ажалай бүтээсэ 4,3 процентээр ургаа. Үйлэдбэриин бүхы ургалта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар түйлагдаа. Промышленностьда бүхы дээрээ ба олонхи министерствэнүүдтэ ажалай бүтээсэ дунда зэргын салин хүлһэнэй ургалтаһаа түргэнөөр дээшэлһэн байна.

Ажалые бригадна гуримаар эмхидхэхэ, хамтын нарядаар салин түлэхэ үйлэдбэридэ хүдэлмэришэдэй хахадһаа олонхинь хабаадуулагдана.

Өөрынь үнэ сэнгые түсэбһөө үлүүгээр хямдаруулһанай ашаар түйлагдаһан алмалтын хэмжээн 0,5 процент шахуу болоо. Олзо оруулха түсэб дүүргэгдээ. Ажалай бүтээсые түсэбһөө үлүүгээр дээшэлүүлхэ ба продукциин өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулха талаар абтаһан социалис уялганууд гол түлэб дүүргэгдэжэ байна.

Продукци үйлэдбэрилгын ба шанарай технико-экономическа дүнгүүд нилээд һайжаруулагдаа. Аттестацида ороһо продукци дотор дээдэ категориин шанартай продукциин хубинь 46 процент болонхой.

Продукци худалдаха хахад жэлэй түсэбые бүхы автономито республиканудай хизаарнууд болон областьнуудай, Москва болон Ленинград городуудай промышленность дүүргэһэн байна.

Газ, түмэрэй руда малтан абаха, булад хоолойнуудые, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые, ургамалнуудые хамгаалха химическэ зүйлнүүдые, химическэ бүд болон утаһануудые, металл отолхо станогуудые, кузнечно-прессовэ машинануудые, промышленна рободуудые, приборнуудые автоматизациин ба тоололгын техникын хэрэгсэлнүүдые, нефтеаппаратурые, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностьда хэрэглэгдэхэ технологическа түхеэрэлгэнүүдые, тракторнуудые, хүдөө ажахын машинануудые, орооһоной комбайнуудые, силос хуряалгын ба тэжээл хуряалгын комбайнуудые, экскаваторнуудые, сааһа, хабсаргагдамал түмэрбетон үйлэдбэрилгын түсэб дүүргэгдээ.

Арадай хэрэглэлгын олонхи эд бараа: мяха ба колбасна зүйлнүүд, эдеэндэ хэрэглэгдэхэ загаһанай продукци, ургамалай тоһо, тоһолиг һүнэй продукци, кондитерскэ зүйлнүүд, консервэнүүд, пумаажан бүдүүд, оёдолой зүйлнүүд, фарфоро-фаянсова ба майоликово амһартанууд, радиоприемно түхеэрэлгэнүүд, телевизорнууд, хүнгэн автомобильнууд, мебель болон бусад зарим зүйлнүүдэй продукци үйлэдбэрилгэ түсэблэгдэһэн хэмжээндээ хүргэгдөө.

Баталагдаһан договорнууд болон хэлсээнүүдэй үндэһөөр продукци үйлэдбэрилхэ ба хангаха түсэб хүсэд үшөө дүүргэгдэнэгүй.

(Эхин. Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

НИИДЭЛГЫН ПРОГРАММА СҮМ ДҮҮРГЭГДЭБЭ

Владимир ДЖАНИБЕКОВ, Светлана САВИЦКАЯ ба Игорь ВОЛК Газартаа бусаба

1984 оной июлиин 29-дэ Москвагай сагаар 16 час 55 минутада «Салют-7»—«Союз Т-11»— «Союз Т-12» гэжэ эрдэм-шэнжэлэлгын комплекс дээрэ хамтын хүдэлмэриин программа дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр космонавтнууд Владимир Джанибеков, Светлана Савицкая болон Игорь Волк Газартаа бусаба. «Салют-7» гэжэ замбуулинай станци дээрэ Леонид Кизим, Владимир Соловьев ба Олег Атьков ниидэлгээ үргэлжэлүүлнэ.

«Союз Т-12» гэжэ онгосын буулгын аппарат Советскэ Союзай газар дайдын хараалагдаһан райондо, Джезказган хотоһоо зүүн-урагшаа 140 километртэ буугаа. Газартаа бууһанайнь һүүлээр нүхэд Джанибековэй, Савицкаягай ба Волкын бэенүүд һайн.

Замбуулинай комплекс дээрэ 6 космонавтын бүридэлдэ экипажай хүдэлхэ үедэ эрдэм, техникын талаар шэнжэлгэнүүд болон туршалгануудай түсэбөөр хараалагдаһан программа сүм дүүргэгдэбэ.

Жолоодогдодог ниидэлгэнүүдэй түүхэдэ анха түрүүшынхеэ замбуулин худар эхэнэр-космонавт Светлана Савицкаягай гаралгань шухала үйлэ хэрэг болобо. 1984 оной июлиин 25-да һая ошоһон экспедициин экипажай командир Владимир Джанибеков ба бортинженер Светлана Савицкая 3 час 35 минутын туршада станциин газаа байжа, замбуулинай эрхэ байдалда орёо нарин технологическа операци дүүргэлгэдэ, тэрэ тоодо түмэр хабтагайнуудые отолхо, шэрээхэ, гагнаха талаар хэрэглэгдэхэ шэнэ универсальна зэр зэмсэг туршаһан байгаа.

Газарай байгаалиин нөөсэнүүдые ба оршон тойронхи дайдые шэнжэлхэ программын ёһоор космонавтнууд Советскэ Союзай газар дайдын зарим районуудые ажаглалта хэһэн, буулгаһан байгаа. Дэлхэйе бүрхөөжэ байдаг агаар хүреэ шэнжэлхэ, замбуулинай дайдада түбинүүд хоорондын бодосой хубаарилгые шэнжэлхэ талаар зарим туршалганууд үнгэргэгдэбэ.

Замбуулинай технологиин ба биотехнологиин талаар туршалганууд экипажай хүдэлмэридэ нилээд һуури эзэлбэ. Дэгдэн хөөрэлгын эрхэ байдалда абтаһан биологическа тон сэбэр бодосууд, замбуулин худар удаан саг соо байһан конструкционно материалнууд Газарта асарагдаа.

Замбуулинай ниидэлгын эрхэ байдалай хүнэй бэедэ үзүүлдэг нүлөөе саашадань шэнжэлхэ, дэгдэн хөөрэлгын эрхэ байдалай таарамжагүй нүлөөе сараха онол арганудые нарижуулан һайжаруулха талаар бүлэг медицинскэ шэнжэлгэнүүд хэгдэһэн байна. Биологическа элдэб объектнүүдтэ замбуулинай ниидэлгын нүхэсэлые шэнжэлхэ зарим туршалганууд хэгдэһэн байгаа.

Эхэнэр космонавтын хабаадалгатай экипажай амжалтатайгаар дүүрэһэн ниидэлгэнь замбуулинай дайдые ашаглан хэрэглэхэ түүхэдэ толотомо шэнэ хуудаһан болоժо тодорбо. Үнгэргэгдэһэн шэнжэлгэнүүд болон туршалгануудай дүнгүүд манай ороной эрдэм ухаанай болон арадай ажахын элдэб һалбаринуудта үргэнөөр хэрэглэгдэхэ, амгалан тайбан зорилгоор замбуулинай дайдые шэнжэлхэ ба замбуулинай техникэ хүгжөөхэ үргэн арга боломжонуудые нээхэ байна.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

У К А З

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ГЕРОЙ, СССР-эй ЛЕТЧИК-КОСМОНАВТ НҮХЭР С. Е. САВИЦКАЯЕ ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР БА «АЛТАН ОДОН» ГЭЖЭ ХОЕРДОХИ МЕДАЛЯАР ШАГНАХА ТУХАЙ

«САЛЮТ-7»—«Союз» гэжэ замбуулинай эрдэм-шэнжэлэлгын комплекс дээрэ замбуулинай ниидэлгэ амжалтатайгаар бэелүүлһэнэйнь, тиихэдээ шэн зориг ба баатаршалга гаргаһанайнь түлөө Советскэ Союзай Герой, СССР-эй летчик-космонавт нүхэр **Савицкая** Светлана Евгеньевнае **Ленинэй** орденоор болон **«Алтан Одон»** гэжэ хоёрдохи медаляар шагнаха.

Советскэ Союзай Герой нүхэр С. Е. Савицкаягай баатаршалгын хүндэлэлдэ Геройн түрэл нютагта бронзо бюст бариха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ЧЕРНЕНКО.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1984 оной июлиин 29.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

У К А З

ЛЕТЧИК-КОСМОНАВТ НҮХЭР И. П. ВОЛКДО СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ГЕРОЙН НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

«Салют-7»—«Союз» гэжэ замбуулинай эрдэм-шэнжэлэлгын комплекс дээрэ замбуулинай ниидэлгэ амжалтатайгаар бэелүүлһэнэйнь, тиихэдээ шэн зориг ба баатаршалга гаргаһанайнь түлөө **Ленинэй** орден ба **«Алтан Одон»** медаль барюулгатайгаар **Советскэ Союзай Геройн** нэрэ зэргэ летчик-космонавт нүхэр **Волк** Игорь Петровичто олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ЧЕРНЕНКО.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль,
1984 оной июлиин 29.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

У К А З

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ ХОЕР ДАХИН ГЕРОЙ, СССР-эй ЛЕТЧИК-КОСМОНАВТ НҮХЭР В. А. ДЖАНИБЕКОВЫЕ ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР ШАГНАХА ТУХАЙ

«Салют-7» — «Союз» гэжэ замбуулинай эрдэм-шэнжэлэлгын комплекс дээрэ замбуулинай ниидэлгэ амжалтатайгаар бэелүүлһэнэйнь, тиихэдээ шэн зориг ба баатаршалга гаргаһанайнь түлөө Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, СССР-эй летчик-космонавт нүхэр **Джанибеков** Владимир Александровичые **Ленинэй** орденоор шагнаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ЧЕРНЕНКО.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль,
1984 оной июлиин 29.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ

У К А З

НҮХЭР И. П. ВОЛКДО «СССР-эй ЛЕТЧИК-КОСМОНАВТ» ГЭҺЭН НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

«Салют-7» — «Союз» гэжэ замбуулинай эрдэм-шэнжэлэлгын комплекс дээрэ замбуулинай ниидэлгэ бэелүүлһэнэйнь түлөө нүхэр **Волк** Игорь Петровичто **«СССР-эй летчик-космонавт»** гэһэн нэрэ зэргэ олгохо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ЧЕРНЕНКО.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль,
1984 оной июлиин 29.

...типография ... Бурятской ... полиграфии ... Удэ, ул. Лен... 174. Индекс

ЭДЭЭ ХООЛОЙ ПРОГРАММА — БҮГЭДЭ АРАДАЙ ХЭРЭГ

БҮХЫ ХҮСЭЕЭ ЭЛСҮҮЛХЭБДИ

Адууhа малай тоо толгойе олошоруулха, эдэнэй ашаг шэмыень нэмээхэ талаар түбхын түрүүн эрхим шанартай, элбэг хүрэхэ үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ гэшэ хүдөөгэйхидэй урда табигдаhан зайлашагүй шухала зорилго байhан тухайнь партиин XXVI съездын материалнууд, мүн КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд соо онсолон заагданхай.

Хэнэйшье мэдэhээр адууhа мал үсхэбэрилдэг гол hалбаритай ажахыда үбhэ тэжээлэй асуудал хэзээ бухэндэ хурсаар табигдадаг. Хэрбээ энэ шухала кампаниие зүбөөр шиидхэжэ шадаагүй hаа, түл олоор абажа түлжүүлхэ, hү, мяха, нооhо ехээр үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха түсэбүүдээ дүүргэжэ шадахагүй байhамнай элитэ.

Илангаяа манай нютагаар тохёолдодог ган гасуурта жэлнүүдтэ үбhэ тэжээлэй дутагдалhаа боложо, ажахын адууhа мал ехэхэн хохилдо ородог. Ушар иимэhээ манай Бодоной совхоздо адууhа малые үбhэ тэжээлээр гүйсэд хангаха хэрэг зайлашагүй амин шухала хэрэг болоно. Юуб гэхэдэ, совхознай адуу малайнгаа тоогоор, жэл бүри абадаг ургасаараа бэшэ ажахынуудhаа холо гээгдэдэггүй. Фермэнүүдтэмнай олон тоото үхэр мал, хони, хурьгад, адуу морид олошоронхой. Тэрэнэй хажуугаар тугал, буруу түлжүүлэн шахаха, эмэ хашарагуудые түлжүүлэн тэнжээхэ, hайн үүлтэрэй мал үсхэбэрилхэ комплекснууд, томодхогдоhон фермэ, отара, гүүртэнүүд олоор эмхидхэгдэнхэй. Иигээд ерэхэдээ, эды олон малые зүбөөр эдеэлүүлжэ, тэдээнhээ мяха, hү, нооhо болон мал ажалай бусад продукцинуудые ехээр, hайн шанартайгаар абаха ёhотой болонобди. Хэршье hайн, үнэтэй сэнтэй байра түхеэрээд, малай үүлтэрыень hайжаруулаад, харин эдэнээ эрхим шанартай элбэг хүрэхэ тэжээлээр хангажа шадаагүй hаа, мяха, hү, нооhо болон бусад продукци ехээр абтаха гэжэ найдахань бэрхэтэй.

Тиимэhээ бүхы адуу малдаа элдэб янзын, шэмэ шүүhэ ехэтэй, hайн шанартай тэжээл бэлэдхэхэ ёhотойбди. Энээнhээ шухала, харюусалгатай зорилго даб дээрэ үгы гэжэ тоолоходо, алдуу болохогүй.

Манай совхоздо мүнөө бүхыдөө 1414 гектар хээрын сабшалан бии. Тэрэнэймнай 600 гектарынь үhалагдадаг юм. Арба гаран жэлэй саада тээ сабшалангай гектар бүриhөө 5—6 центнер үбhэн абтадаг hаа, харин мүнөө гектарай 13—15 центнертэ хүрэнэ. Хүдөө ажахые эрид саашадань хүгжөөхэ талаар парти, правительствын асари ехэ хэмжээ ябуулгануудые хараалжа бэелүүлhэнэй ашаар 1965 онhоо хойшо совхоз сабшалан hайжаруулха хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулhан байна. Энэ тон шухала хэрэгые ажахын луговодууд эхинhээнь хойшо эрхилжэ, нилээд ажал хэhэн байна. Түбхын түрүүн нуга сабшалангаа ээдтэй болгожо захалаа hэмди. Түхэреэн жэл соо хүдэлхэ тусхай оньhожоруулагдамал звенонууд эмхидхэгдээ. Хэнэйшье мэдэhээр, ехэ гаргашагүйгөөр, горитой хүдэлмэри ябуулангүйгөөр ямаршье газарай ургасые эрид дээшэлүүлхэнь бэрхэтэй. Энээниие хараада абажа, совхозой дирекци, партком га[illegible] hайжаруулха мелиора[illegible]а хүдэлмэри хэхэ талаар тусхай отрядуудые байгуулаа. Эдэнэртэ ямаршье сагта хүдэлхэ техникэ, машина, хүнүүд хүсэд хүрэхөөр үгтөө hэн.

Луговодудай звенонууд, отряд юу хэнэб гэбэл, бүхы сабшалангайнгаа хурьhыень hайжаруулха талаар ехэхэн ажал ябуулна. Ямар нэгэн ургаса муутай гү, али орхигдошоhон сабшалангай хурьhыень элдүүрилнэ, мүн жэжэ бургааhа модонhоо, болдог дошоhоо сэбэрлэнэ, гүнзэгы ханаабуудые татажа, ехэ намагуудые хатаана. Тиигэжэ хурьhыень элдүүрилээд, олон жэлэй ногоо тарина.

Мүнөө ажахы дотор бухыдөө 300 гектар сабшалан hайжаруулагдаа. Иимэ хүдэлмэри ябуулhанай ашаар эндэ нёдондоной дүнгөөр нуга сабшалан дээрэhээ 18,4 мянган центнер үбhэ абаабди. Эдэ бүгэдэhөө боложо, бүхы сабшалангай ургаса дээшэлээ гэхэ гү, али гектар бүриhөө дунда зэргээр 13 центнер ургаса хуряагдаhан байна. Эндэ үшөө нэгэ шухала юумэн гэхэдэ, олон жэлэй ногоо таридаг болоhомнай тэжээлэй шанарынь hайжараа, шэмэтэ бодосуудынь hураггүй ехэ болоо. Иигээд ерэхэдээ, урдань юушье үгэдэггүй газарhаа мүнөө яhала баян ургаса абажа байнхайбди.

Тиигэжэ сабшалан дээрээ бүхы агротехническэ комплекс хүдэлмэри хэhэнэй ашаар манай ажахы hүүлэй жэлнүүдтэ гектар бүриhөө дунда зэргээр арба гаран центнер үбhэ хуряадаг болонхой. Үрэжэлыень hайжаруулhан, үhалагдаhан газарhаа гектарай 30—35 центнер хүрэтэр ургаса абтана.

Байгша ондо хабартаа, зунай эхеэр ехэ ган гасуур боложо, бэрхэтэй байдал тохёолдуулаашье hаань, совхозой луговодууд, бүхы бии байгаа арга боломжонуудаа хэрэглэн, газараа hайса ундалуулаа, минеральна, органическа үтэгжүүлгэнүүдые оруулха гэжэ шадалаараа оролдоо. Бии байhан булуур станцинууд, уhа сасадаг тухеэрэлгэнүүд хабар эртүүр хүдэлгэгдэжэ, hаяhан ногоогоо багсалан уяжа, тюк болгохо, түргэнөөр хатаажа шэмэтэйгээр абаха, сенаж, силос, витаминтай ногооной гурил болгохо гэхэ мэтэ арга хэрэглэхэбди.

Мүнөө ажахы дотор үбhэ хуряаха гар хажуурщадай 15 звено байгуулагданхай. Июль hарын эхеэр эдэ звенонуудай хойно хойноhоо үбhэндөө жэгдэрэн ороо. Тэдэнэрэй хэhэн ажалыень үдэр бүхэндэ согсолнобди. Тиигээгүйдэ аргагүй. Эдэ коллективүүд hүүлэй дүнгөөр 530 гектар сабшалангай ногоо унагаажа, тэрэнэйнгээ 456 гектарыень хуряахадаа, дүн хамта 12 мянган центнер үбhэ hурилөө. Тэрэнэй хажуугаар ажахын үбhэшэд 160 центнер модоной набша намаа бэлэдхээ. Энэ харюусалгатай хүдэлмэридэ 120 хүн, 14 трактор, тракторай 14 косилка, 14 тармуур, мориной 14 косилка, 30 тармуур, бухал түлхидэг 14 түхеэрэлгэ, 15 автомашина, 30 морин хабаадуулагдана. Иигэжэ манай совхозойхид байгша ондо бүхыдөө 36 мянган центнер үбhэ бэлэдхэхэ даабаряа холо үлүүлхээр хараална.

Бидэ удангүй силос, сенаж дараха хүдэлмэриеэ захалхамнай. Энэ талаар фермэнүүдэй хажууда байhан траншейнүүд бултадаа бэлэн болгогдонхой.

Үбhэшэдэй звенонуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. hүүл-болотор үдэр hүнигүй сабшалан үhалаа. Газар үhалха хүдэлмэридэ хэзээ хэзээнэйхиhээ олон хүн, техникэ хабаадуулагдаhан байна.

Иимэ ажал үргэнөөр ябуулhанай ашаар совхозой нуга сабшалан дээрэ, илангаяа үhалагдаhан газарта мүнөө муу бэшэ ургаса гаранхай. Июль hарын хорёодоор үбhэндөө жэгдэрэн оронхойбди. Үбhэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ орон дотороо хэрэглэгдэдэг түрүү технологи үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэхэ байна. Илангаяа хура бороотой үедэ сабшажа унагаашын дүнгөөр Иннокентий Федосеевич Поповой, Анатолий Леонтьевич Чирковой даадаг звенонууд түрүүлжэ, тус тустаа 1000 гаран центнер үбhэ бэлэдхэhэндээ, нэгэдэхи hуурида гараа. Эдэнэр шэнгеэр хүдэлдэг коллективүүд ажахы дотор олон. Арбан хоногой туршада илажа гараhан звенодо 100 түхэриг мүнгэн шан, дамжуулгын улаан вымпел барюулагдаа.

Тэжээл бэлэдхэлгэдэ түрүү онол арга үргэнөөр хэрэглэхэ гэжэ шиидээбди. Тиигэжэ энэ харюусалгатай халуун үедэ бүхы звенонууд хамтын подрядай гуримаар хүдэлхэ юм. Жэшээлхэдэ, тэжээл үйлэдбэрилхэ звеногой гэшүүд өөhэдынгөө участок дээрэхи бүхы ногоогоо хуряаhан хойноо салин хүлhэеэ абаха байна.

Сабшалангай ургасые хэдышье ехээр дээшэлүүлээд харин тэндээ ургаhан юумые абажа шадаагүй, hайнаар хадагалаагүй hаа, эсэстээ бэлэдхэгдэhэн үбhэнэй шанарынь муудадаг ха юм. Ушар иимэhээ үбhэ тэжээлэй асуудалые эхинhээнь эсэстэнь хүрэтэр комплексноор шиидхэжэ шадаагүй байбал, hанаhандаа заяандаашье хүрэхэгүйбди. Энэ талаар звеногой гэшүүдтэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулнабди.

Мүнөө полинууд дээрэмнай ороохо тарян нэгэ жэгдэ үдхэнөөр ургажа, hанаа зэрхыемнай баясуулна. Социалис уялгануудаа үлүүлэн дүүргэжэ, гектар бүриhөө 20 центнерhээ доошо бэшэ ургаса хуряажа абахаар хараалнабди. Энэ абтаhан тарян адуу малдамнайшье элбэгээр хүрэхэ, гүрэндэ худалдаха түсэбөөшье үлүүлхэ, өөhэдтөө лаб хүрэхэ үрэhэ хүрэнгэ хааха арга шадалтай болохобди.

Улаан-Үдын районой Оронгын сомоной, Кабанскын районой Селенгинскын поселково Соведүүдэй республика дотороо гаргаhан үүсхэлыень халуунаар дэмжээд, манай совхозой хүдэлмэришэд нютагаймнай ажал хэжэ шадаха хүн зон ниитын болон хубиингаа адууhа малда хүсэд хүрэхөөр, эрхим шанартай үбhэ тэжээл бэлэдхэхын тула бүхыгөөрөө шармайн оролдожо байнхай.

А. ЕЛШИН,
Баргажанай районой Бодоной совхозой директор.

Комсомолой ажабайдал

ГАБШАГАЙШУУЛ ЖЭШЭЭГЭ

Хүдөө ажахыдашье, промышленна предприятинуудташье комсомол-залуушуулай бригадануудай элсүүлхы, хүмүүжүүлхы үүргэ тон ехэ гэжэ мэдээжэ. Манай районой комсомолой организаци иимэ бригадануудые байгуулха, хүдэлмэриень эмхидхэхэ хэрэгтэ туhалха, хинан шалгаха талаар саг үргэлжын оролдолго гаргажа байдаг.

КПСС-эй XXVI съездын, ВЛКСМ-эй XIX съездын шиидхэбэринүүдтэ үндэhэлэн, Зэдын комсомолшууд «Коммунис ёhоор ажаллаха, ажаhууха, hураха» гэhэн В. И. Ленинэй захяа заабаринуудта үнэн сэхэ байhанаа Буряадай комсомолой 60 жэлэй ойн hайндэрэй үедэ гэршэлээ бэлэй.

Район дотор комсомол-залуушуулай 69 бригада хонин ажалда хүдэлнэ. «Мүнөөдэр хурьга абагша—үглөөдэр хонишон» гэhэн хүдэлөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Гол түлэб хонин ажал эрхилдэг манай райондо энэ асуудал онсо ойлгосотой. Үйлэдбэриин түрүү залуушуулай тоодо ВЛКСМ-эй ЦК-гай гурбан шатын тэмдэгээр шагнагдаhан, «Табан жэлэй залуу гвардеец» нэрэ зэргэтэй Владимир Цыреновые, мүн Дамба Гунзеновые, Содном Онгороевые, Цыцерон Цыреновые, Олег Цыреновые нэрлэмээр, 118 комсомолшууд-басагад районой hү hаалиин фермэнүүдтэ хүдэлжэ, гүрэндэ hү худалдаха түсэб дүүргэлгэдэ хабаадана.

Социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаhан комсомол-залуушуулай коллективүүд сооhоо Хүндэлэн-Номтын (Оёорой совхоз), Түбэй («Октябрьский» совхоз), мүн Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой hү hаалиин фермэнүүдые нэрлэмээр, Онхо шалгарhан hаалишад Цырен-Ханда Найданова, Ольга Перевалова, Ирина Дашиева болон бусад мүрысөө толгойлно. 200 шахуу залуу механизатор хабарай тарилгын, ургаса хуряалгын хаhада эршэ хүсэеэ зангидан хүдэлнэ. Тэдэнэй тоодо Анатолий Бекетов, Михаил Дроздов, Баир Чордонов, Сергей Поломошнов гэгшэд ороно.

«Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ—залуушуулай габшагай ажал, эрдэм мэдэсэ, эдэбхи үүсхэл» гэhэн хүдэлөөндэ 220 хэлхээ холбоошод, барилгашад, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангагшад зохёохы улhаяа зорюулан хабаадана.

hара бүридэ нэгэ дахин үнгэргэгдэдэг «Секретарьнарай үдэртэ» хараа зорилгонууд тодорхойлогдодог, эмхидхэлэй хүдэлмэри харагдажа үзэгдэдэг. hая үнгэрhэн зэлжээтэ иимэ үдэртэ үбhэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ комсомол-залуушуулай бригадануудай хэр бэлэн, ямар бүридэлтэй байhые, мүн залуушуулай хүдөө ажахын гол хүдэлмэринүүдтэ хэр зэргээр хабаадажа байhые зүбшэн хаража үзөөбди. Нэн түрүүн Боциин совхозой комсомолой комитедэй секретарь Александр Первушин элидхэжэ, ажахыдамнай үбhэ хуряалгада комсомол-залуушуулай 5 бригада табигдаа, эдэнэй нэгэниинь оньhожоруулагдамал, үшөө нэгэниинь АВМ-0,65 түхэлэй агрегатда, нүгөөдэ гурбаниинь морин-гар ажалай звено болгон бүридхэгдөө гэжэ мэдээсээ. Саг соогоо эмхидхэлэй hайнаар ябуулагдаhан тула үбhэ хуряалгын эндэ урагшатай байхань лабтай.

Гуша hаhаяа гүйсөөгүй табяад залуушуул «Оёорой» совхоздо хони хайшалгада хүдэлжэ гараа. Жэлhээ жэлдэ дүршэл шадабаряа мүлижэ ябаhан хайшалагшад Сергей Тарбаев, Сергей Раднаев, Сергей Чордонов, Николай Тарбаев гэгшэд магтаалтайнууд. Түрүүшүүлые, тэрэ тоодо hаалишан Цырен-Ханда Найданова, механизатор Баир Эрдынеевые, Николай Борисовые, хонишон Данзан Чордоновые, тугалшан Муни-Дари Цыбеновае нютагай зон хүндэлдэг юм. Ажахын 3-дахи отделенидэ мүнөө хабар комсомол-залуушуулай бригадануудые эмхидхэхээр хүдэлмэри урагшатай ябуулагдаа. Коммунист Д. Т. Цыреновэй хүтэлбэрилдэг эхэ хонидой отарынхид, Хүндэлэн-Номтын hү hаалиин фермынхид ажалаараа урмашанги. Совхозой түрүүлэгшэ С. М. Филиппов шадамар бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ байхаhаа гадна залуушуултай хүдэлхэ, эрилтэ хэрэглэмжэнүүдыень ойлгохо, тэдэнние зоригжуулха талаар өөрын онсо шадабаритай байhанаа гэршэлэнхэй юм. Үбhэнэй үедэ гар хажуураар сабшаха, тармаха газарнуудта залуушуул эльгээгдээ.

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхоздо хонин ажалда комсомол-залуушуулай 11 бригада хүдэлнэ. Хоёрынь зуhаг түлгэнүүдые харууhалжа байнхай. hү hаалиин комплексдо Доржи Банзаракцаев, Люда Батуева, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тэмдэгээр шагнагдаhан Инна Цыцыкова гэгшэд гүрэндэ hү тушааха талаар ажахынгаа түсэбүүдые дүүргэлсэжэ байнхай. Комсомол-залуушуулай механизаторнуудай бригада энэ хабар түрүүшынхеэ тарилгын хүдэлмэридэ хабаадажа гараа. Бригадын 20 хүнэй 15-ниинь комсомолшууд юм. Байгша ондо эндэ бригадна подряд нэбтэ-

МҮРЫСӨӨНЭЙ ДОЛГИН СООГУУР

(ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ШЭНЖЭЛЭЛ)

Түрэл Буряад оронойнгоо Россин гүрэнтэй hайн дураараа ниилэhээр 325 жэлэй ойн баярые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө эршэтэ социалис мүрысөө дэлгэрүүлэн, республикымнай ажалшад байгша онойнгоо хахад жэлые түгэсхэбэ. Энэ мүрысөөнэй долгин соогуур ехэ амжалта түйлагдаа.

Буряадай АССР-эй Статистическэ управлениндэ бүридхэгдэhэн дүнгүүдые харахада, республикын промышленна предприятинууд товарна продукци үйлэдбэрилхэ түсэбөө 101,1 процент, худалдаха түсэбөө 100,7 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө 101,4 процент бэелүүлhэн байна. Буряад оронойнгоо түүхэтэ ойдо зорюулан, хахад жэлэйнгээ түсэб болон социалис уялгануудые үлүүлэн дүүргэжэ, эршэтэ мүрысөөнэй манлайда дабшаhан коллективүүдшье олон. Тэдэнэй тоодо «Гусиноозерская» шахта, Хяагтын плавикошпадай рудник, Ципиканай прииск, «Татарский ключ» карьер, Муяын, Худанай леспромхозууд, «Байкалрыбпром» нэгэдэл, Шулуутын холимог тэжээлэй завод гэхэ мэтые нэрлэлтэй. Эндэ урда жэлнүүдтэ үйлэдбэриингөө хүсые гүйсэд ашаглажа шадангүй гээгдэлдэ орожо ябаhан Улаан-Үдын гадар трикотаж хубсаhанай фабрикын hүүлэй үедэ тогтууритай hайнаар хүдэлжэ эхилhэниинь hайшаалтай байна.

Оролдосотой hайнаар хүдэлжэ гараhан олон тоото түрүү коллективүүдэй эрхим шанарта ажалаар республика дотор хахад жэлэй түсэбhөө гадуур 53 миллион киловатт-час электрын ба 67 мянган гекаллори дулаанай элшэ хүсэн үйлэдбэрилэгдэhэн, 66,6 мянган тонно шулуун нүүрhэн олзоборилогдоhон, 100 киловаттhаа дээшэ хүсэтэй 48 электродвигатель, бүхыдөө 1 мянган түхэригэй приборнууд, автоматизациин хэрэгсэлнүүд болон тэдэнэй запчастьнууд, мал ажалда ба тэжээл бэлэдхэлгэдэ хүдэлгэгдэхэ 286 мянган түхэригэй машинанууд бүтээгдэhэн байна. Тиихэдэ 153 мянган тонно шэрээгдэдэг түмэр хэрэгсэлнүүд гаргагдажа, 5 тепловоз, нэгэ электровоз, 56 трактор, автомашинын 34, трактор болон комбайнуудай 72 двигатель заhабарилагдажа, 43 мянган кубометр модон зөөгдэбэ.

Барилгын материалнуудай промышленность амжалтатай hайнаар хүдэлжэ байhанаа гэршэлэн, түсэбhөө гадуур 5,9 мянган тонно клинкер, 2,3 мянган тонно цемент, 2,3 миллион хабтагар шифер, 101 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай болохо сонхын шэл гаргаа.

Харин республикын хүнгэн промышленностиин предприятинуудта мүн лэ зургаан hарын түсэбhөө гадуур 5 мянган метр утатай гэхэ гү, али 4 мянган дүрбэлжэн метр нооhон бүд нэхэгдэhэн, 68 тонно нооhон угаагдаhан, 58 мянган трикотаж дотор хубсаhан, 95 мянган мүн лэ тиимэ гадар хубсаhан оёгдоhон байха юм.

Эдеэ хоолой промышленность мүн лэ амжалтатай. Хахад жэлэй түсэбhөө гадуур 23 тонно загаhан олзоборилогдоhон, 382 тонно загаhанай продукци (консервэтэйнь тоолоходо), 109 тонно колбасагай зүйлнүүд, 75 тонно сыр, 2 миллион 822 мянган тонно сагаан эдеэн, 1 миллион 539 мянган баанха консервэ, 893 тонно хилээмэн болон хилээмэнэй продуктнууд, 67 тонно гурил гаргагдаhан байна. Мүн тиихэдэ түсэбhөө гадуур долоон тонно макароной зүйл, 102 мянган литр спирт, 39 мянган литр hэрюун ундан, 231 мянган шэл аршаанта уhан үйлэдбэрилэгдөө.

Арадай үргэн хэрэглэмжын эд бараан 9 миллион 961 мянган түхэригтэ, соёлой-ажаhуудалай болон ажахын хэрэглэмжын зүйлнүүд 1 миллион 426 мянган түхэригтэ бүтээгдэhэн байна.

Ажалай ашаг үрые дээшэлүүлхэ, продукциин шанарые hайжаруулха хэрэгтэ үнгэрэгшэ хугасаа соо урдынхи мэтээр лэ онсо ехэ анхарал хандуулагдаhан байна гээшэ. Республикын промышленность энэ хугасаа соо 26 миллион 219 түхэригэй эрхим шанарай продукци гаргаа. Тиигэжэ энэ талаар хараалhан түсэбөө 107,5 процент дүүргэбэ. Энэ дүн нёдондо жэлэй энэ үеынхиhөө 3,6 процентээр дээшэ. Промышленна продукциин бүхы хэмжээнэй 2,9 процент эрхим шанарта хүргэгдэхөөр түсэблэгдэhэн hаа, энэ хараань 3,1 процентдэ хүргэгдэhэн байна.

Эрхим шанарай продукци гаргаха талаар түсэбтэ уялгаяа союзна мэдэлэй промышленность 107,7 процент, республикын мэдэлэй промышленность 106,8 процент дүүргэжэ амжаа. Энэ туйлалтада гол хубитаяа оруулhан коллективүүдые нэрлэбэл, «Электромашина», «Теплоприбор», Тимлюйн цементын, асбоцементнэ зүйлнүүдэй заводууд, «Бурятмебель» нэгэдэл, нарин сэмбын комбинат, гадар трикотаж хубсаhанай фабрика гэхэ мэтэ болон республикын нютагай промышленностиин министерствын харьяата нэгэдэлнүүд болоно.

Хэлсээтэ предприятинуудаа продукцяар хангаха талаар уялга дүүргэлгэ мүнөө манай ажалша коллективүүдэй хүдэлмэриие сэгнэлтэдэ ехэ анхарал хандуулагдадаг болонхой гээшэ. Энэ талаар тоосоондо абтаhан 109 промышленна предприятиин 59-ниинь уялгата даабаряа дүүргэжэ шадаагүй. Тиигэжэ энэ түсэбөө республикын промышленность бүхыдөө оройдоол 97,5 процентдэ хүргэhэн байна. Эндэ илангаяа ехэ гээгдэлдэ орожо, хэлсээтэ предприятинуудтаа hаад тойбо татаhан предприятинуудай тоодо Холбоолжоной нүүрhэнэй уурхай, «Забайкаллес» нэгэдэл (тэрэнэй харьяата предприятинууд сооhоо илангаяа Хүртэйн, Хандагатайн леспромхозууд болон Байгалай модоной бааза). «Бурятмебель», «Буржелезобетон», Улаан-Үдын кондитерскэ промышленностиин нэгэдэлнүүдые нэрлэмээр.

Гэхэтэй хамта промышленна үйлэдбэриин гол дүн болохо продукци худалдаха түсэбөөшье дүүргэжэ шадаагүй предприятинууд бии. Холбоолжоной нүүрhэнэй уурхай, Хүртэйн, Хандагатайн, леспромхозууд, Байгалай модоной бааза, «Буржелезобетон» нэгэдэл, Загорскын ханын материалнуудай завод, кондитерскэ промышленностиин нэгэдэл гэхэ мэтэ тэдэнэй тоодо ороно. Бүхыдөө республикын 189 промышленна предприятиин 19-ниинь гэхэ гү, али 10,1 процентнь продукци худалдаха түсэбөө дүүргээгүй үлэшөө. Тэдэнэр хамта дээрээ 12 миллион 228 мянган түхэригэй продукци түсэбөөр хараалагдаhанhаа дутуу тушааhан байна.

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй хоёрдохи хахад эхилбэ. Туйлаhан амжалтануудаа батадхажа, дутуу дундануудаа усадхахын түлөө тэмсэхэ хаhа ерээ.

УКРАИНЫН ССР. Луцкын автомобильна заводто бүтээгдэhэн «Волынянка» гэжэ хүнгэн автомобиль саhатай, элhэтэй, шабартай газараар ядамаггүй ябадаг юм. Энэ машиные геологууд, нефтянигууд, энергетигүүд болон хүдөө ажахынхид ажалдаа хэрэглэнэ.

Энэ машина соо дүрбэн хүн 100 килограмм ашаатайгаар ябаха аргатай. «Волынянка» багахан прицеп хойноо шагтагалха аргатай юм. Хүнгэн вездеход уласхоорондын выставкэнүүдтэ хэдэн дахин тэмдэглэгдэhэн байна.

Мүнөө Луцка автозаводто жэл соо 12 мянга шахуу иимэ автомашина бүтээгдэнэ. Заводые hэльбэн шэнэлхэдэ «Волынянкануудые»» гаргалга дүрбэ дахин ехэ болохо юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хабсаралгын гол конвейер.

ТАСС-ай фотохронико.

ЭРДЭМТЫ[...] КОЛЛЕКЦИ[...]

Орджоникидзидэхи Горско хүдөө ажахын институдай түүхын-научна музейн коллекци А. П. Бородинай мэдэгдээгүй портредээр нэмэгдэбэ.

Композитор ба эрдэмтэ химик зуун жэлэй саада тээ тэрэниие өөрынгөө шаби, ерээдүйдэ физиологиин профессор болохо Н. Рязанцевта бэлэглэхэдээ: «Гүн сэдьхэлhээ хүндэлдэг Николай Владимирович Рязанцевта 1883/84 онуудта сугтаа хүдэлhэнэйнгөө hайхан дурасхаалда» гэжэ бэшэhэн байгаа.

Н. Казанцев hүүлэй арбан жэлдэ Горско хүдөө ажахын институдай [...] hан байна.

АСФАЛЬТ ДЭЭРЭХИ hАРХЯАГ

«Беларусьфильм» киностудиин артистнуудые түбэhэн юумэн гайхуулхаяашье болинхой. Тэдэнэр элдэб гайхамшагта үйлэ хэрэгүүдые бүүлгэн абадаг талмай дээрээ өөhэдөө бүтээжэрхидэг заншалтай. Тиигэбэшье нэгэтэ үглөөгүүр тэдэнэр гайхаха ушартай болобо: хүдэлмэрилдэг талмай тээшээ ошодог замдань hархяагууд пэгшыжэ байба.

Байгша ондо республикада hархяаг элбэгээр ургаа. Минскээрхин тэдэниие хотын паркнууд болон скверүүд соо түүдэг, заримдаа юрэ асфальт дээрэшье шампиньонууд ургажа hуудаг болонхой.

Белоруссиин ой соогуур мянгаад янзын hархяаг ургадаг. Хоёр зуу гараниинь ёhотойл хомор амтатай юм. Республика дотор hархяаг тушаажа абаха 1600 пункт нээгдэнхэй. «Беловежская пуща» гэжэ заповеднигэй хүдэлмэрилэгшэд hархяаг түүхэ дуратайшуулда зорюулан, ямаршье асуудалаар зүбшэл үгэхынь тула нүүдэл выставкэ эмхидхэдэг байна. Белоруссиин хэблэлээр hархяагай хаhын үедэ плакадууд, брошюранууд гаргагдадаг юм. (ТАСС).

РОССИ: ТАБАН ЖЭЛЭЙ АЛХАСА[...]

(Түгэсхэл. Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Продукци худалдалгын, ажалай бүтээсын, продукциин өөрынь үнэ сэнгые хорооха, ашаг олзо ехээр абаха талаар түсэбүүдээ үйлэдбэриин зарим нэгэдэлнүүд болон предприятинууд дүүргээгүй, муу шанартай продукци гаргаhан байна.

1984 оной январиин 1-hээ эхилжэ, хүндэ ба транспортна машина бүтээлгын, электротехническэ промышленностиин министерствэнүүдэй предприятинуудта экономическа туршалга үнгэргэгдэнэ. Туршалгын хэгдэжэ байhан нэгэдэлнүүд болон предприятинуудай ажал ябуулгын дүнгүүд hайжараа. Эдэ предприятинуудта договорно уялгануудые дүүргэлгын хэмжээн дээшэлээ. Олохон нэгэдэлнүүд болон предприятинууд продукци эльгээхэ договорно уялгануудаа сүм дүүргэбэ.

Россин Федерациин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд хабарай тарилгын хүдэлмэриие саг болзортонь дүүргэhэн байгаа. Уридшалан хэгдэhэн мэдээнүүдэй ёhоор, 120,5 миллион гектарта хүдөө ажахын ургамалнууд таригдаа. 1983 онойхитой сасуулхада, ороо-hото-бобово ургамалнуудай, лен-долгунецэй, түмhэтэ тэжээлэй, олон жэлэй ногооной таряалан нилээд үргэдхэгдөө. Уhалагдадаг ба хатаагдаhан газар дээрэхи таряалангай талмай ехэдхэгдээ.

Нёдондо жэлэй түрүүшын хахадтай сасуулхада, байгша оной нэгэдэхи хахад жэлдэ ниитын ажахыда мяха үйлэдбэрилгэ 6 процент, hү — 0,1 процент, үндэгэ 4 процент дээшэлүүлэгдэбэ. Мал ажалда эбэртэ бодо малай, гахайнуудай, шубуудай тоо толгой олошороо.

Хүдэлмэрилэгшэдэй ажалые эмхидхэлгын ба урмашуулгын түрүү арганууд нэбтэрүүлэгдэнэ. Хамтын (бригадна) подрядаар хүдэлдэг бригадануудай, звенонуудай тоо олошорбо.

Колхоз, совхозуудай материально-техническэ бааза бэхижэжэ үргэлжэлhөөр. Техникын олонхи зүйлнүүдые, минеральна үтэгжүүлгэнүүд болон тэжээлэй химическэ нэмэлтэнүүдые хүдөө ажахыда эльгээхэ түсэб дүүргэгдөө.

Агропромышленна комплексдо, тэрэ тоодо хүдөө ажахые үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдээр хангадаг hалбаринуудые оруулалсан, капитальна hомололтонууд 1983 оной түрүүшын хахадайхиhаа дээшэлhэн, 11,6 миллиард түхэриг болоhон байна. Тэрэ тоодо хүдөө ажахыда 9,6 миллиард түхэриг, Хара бэшэ хүрьhэтэй нютагуудай хүдөө ажахыда тэрэнэйнь 3,4 миллиард түхэриг капитальна hомололто хэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй, Эдеэ хоолой программын зорилгонуудтай зохилдуулагдан, агропромышленна комплексын бусад hалбаринуудтай хүдөө ажахын бэелүүлдэг харилсаата ябуулганууд нарижуулан hайжаруулагдана.

Ниитын хэрэглэмжын бүхы түхэлэй транспортаар ашаа зөөлгын зэрьесэ 2,3 триллион тонно-километр болоhон, 1983 оной түрүүшын хахад жэлэйтэй сасуулхада, 1,2 процентээр дээшэлhэн байна.

Хэлхээ холбооной предприятинууд продукциин ниитэ хэмжээгээр түсэбөө дүүргэв. 1983 оной нэгэдэхи хахад жэлэйтэй сасуулхада, хэлхээ холбооной продукци 5 процент ехэдхэгдэhэн байна. Гэхэтэй хамта хэлхээ холбоогоор хүн зониие хангалгада дутуу дунданууд бии байhаар.

Гүрэнэй капитальна hомололтоор 26 миллиард түхэригэй гол фонднууд ашаглалгада оруулагдаа.

Шэнэ предприятинуудые бариhанай, мүн тэрэшэлэн хүдэлжэ байгаа предприятинуудые үргэдхэhэнэй, шэнэдхэн заhаhанай, техникыень hэльбэhэнэй эсэстэ республикын арадай ажахын бүхы hалбаринуудта үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүд ашаглалгада оруулагдаа. Түрүүшын хахад жэлдэ ажалшадай олзо доход ургаа.

Арад зоной hуудал байдалые hайжаруулха талаар хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэжэ үргэлжэлhөөр.

Гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай эмхинүүдэй резнично эд бараанай эрьесын ниитэ хэмжээн 88,2 миллиард болоhон, нёдондо жэлэй түрүүшын хахад жэлтэй сасуулхада, 4 миллиард түхэригөөр дээшэлhэн байна.

Республикын олонхи районуудта мяха-hүнэй зүйлнүүдээр ба арадай хэрэглэмжын шухала бусад зарим эд бараагаар хүн зониие хангалга hайжаруулагдаа. Гэхэтэй хамта эдеэ хоолой болон промышленна зарим зүйлнүүдээр хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжэ үшөөл хүсэдөөр хангагданагүй.

Республика дотор бүхыдөө хүн зондо ажаhуудалай талаар үзүүлэгдэдэг туhаламжын хэмжээн 4,2 процентээр, тэрэ тоодо хүдөө нютагуудта — 3,2 процентээр ургаа. Хахад жэлэй түсэб дүүргэгдээгүй.

Гүрэнэй, ниитын ба кооперативна предприятинууд, эмхи зургаанууд, тэрэ тоодо гэр байра барилгын кооперативууд, мүн тэрэшэлэн колхозууд дүн хамта 19,8 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүдые гэхэ гү, али 380 мянган болбосон түхэлтэй шэнэ байрануудые ашаглалгада тушаагаа. Кооперативна гэр байра барилгын хэмжээнүүд дээшэлээ.

Юрэнхы эрдэмэй hургуулинууд болон поликлиникэнүүдые ашаглалгада оруулха түрүүшын хахад жэлэй түсэб бүхы дээрээ дүүргэгдээ. Гэхэтэй хамта зарим министерствэнүүд болон албан зургаанууд иимэ барилганууд ашаглалгада тушааха даабаринуудые дүүргээгүй.

Санаторинуудай, амаралтын газарнуудай, аяншалагшадай гостиница болон баазануудай тоо олошороо.

УЛААН-ҮДЫН ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНТО ЛВРЗ-гэй 50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ТҮРҮҮШЫН ГИГАНТЫН ТҮҮХЭТЭ АЛХАМУУД

...оной июлиин 3-да түрүүшын модон гадаhан га... хагдажа, Забайкалиин индустриин түрүүшын ги... нинэй ордento локомотив-вагон заhабарилгын ...барилга эхилhэн түүхэтэй. ...шын паровозой заhабарилагдажа гараhаар тэб... гүйсэбэ. Түүхэдэ орон энэ үйлэ хэрэгтэ зо... жа, заводой соёлой болон техникын ордон соо ...сэдьхэлhээ» гэhэн үдэшэ hаяхан үнгэргэгдэбэ.

ТҮРҮҮШЫН...

...заводой түрүү-...ын инаг дуран, ...ибүүн, тэрэнэй ...мууд, үгүүлhэн ...хэндэ хэзээдэ-...еггүй үйлэ хэ-...ье тайлбаряар ...нанай заводто ..., хоёрдохи ...н, хожомынь ...жэ суурхаhан, ...иин анха тү-...ровозой мөөр-...иhан түрүүшын ...энэй ханхинама ... түрүүшын до-... лэ болоhон ...гээр намда hа-...жэ. түрүүшын ...бсаралгада ха-...РЗ-гэй ветеран ...рьевич Попов ...дурсан-дурсан

...дэшын эхилхын ...ой ордон руу ...аhан ута гэш-...н, медальнуу-... габьяагай тэм-...ртээ яларуул-...аралгүйхэнөөр ...энэй дэргэдэ ...найнгаа нүхэд-...гаар адхалсан, ...н халуунаар

...лаар гэрэлтүүл-...ануудай hуба-... холоhоо таби-...н паровозой ...түбэрөөн, тэрэ-

нэй хонгёо дохёо дуулдажа, нюдэнэймнай урдуур үнгэрхэдэл гэнэ. Энэ үедэ hулаханаар сценын гэрэлтүүлэгдэхэдэ, hайндэрэй үдэшые хүтэлбэрилэгшэ Людмила Тихмановская гаража:

— Сайн байна, хүндэтэ нүхэд! Республикын түүхэ, намтартай нягта холбоотой, ажалайнгаа алдарта 50 жэлые тэмдэглэжэ байhан Ленинэй ордento ЛВРЗ-гэй хүндэтэ хүдэлмэришэд, хүндэтэ заводойхид амар мэндэ! Түрүүшын паровозой заhабарилагдажа, заводой үүдээр гараhаар 50 жэлэй, мүн лэ түрэл заводойнгоо алтан ойгоор Та бүгэдые бүхы гүн сэдьхэлhээ амаршалнабди. Тэрэ үдэрнүүдэй үйлэ хэрэгүүдэй түүхэдэ оробошье, түрүүшын илалтануудhаа заводой ветерануудай дурасхаалда, тэрэ үеын фото-зурагуудта, шарлашаhан хуудаhануудтай документнүүдтэ хэтэ мүнхэдөө үлэхэл. Шагнагты, харагты, үе сагай дурсалгые,— гэжэ үдэшые хүтэлбэрилэгшэ намдуухан, зөөлэн хоолойгоор хэлэнэ.

Сценын ара таладахи сагаан хүшэгэ гэрэлтэжэ, «Республикын түрүүшынхи» гэhэн баримтата фильм, заhабарилагдаhан түрүүшын паровозой дүрэ зурагай харуулагдахада, зал соо сугларагшад амияа таташоод hуугаа hэн...

Ж. Б. БАИНОВ

Заводой түүхэдэ ороhон үдэрнүүд ЛВРЗ-дэ олон юм. Тэдэнэй нэгэниинь 1934 оной апрелиин 29-нэй үдэр болоно. Энэ үдэр шэрэм хайлуулгын цехтэ саhаа уридшалан вагранка гаргагдажа, хайлуулагдаhан түрүүшын шэрэм абтаhан байна. Тиихэдэ тус цехhээ ажалта үдэрэйнгөө hүүлээр хэншье гэртээ ошоогүй hэн. Үдэшын 5 саhаа үнгэрhэн хойно, мэнэ hаяхана хайлуулагдаhан улаан шэрэмээр агуу вождь Владимир Ильич Ленинэй бюст шудхагдаа бэлэй. Тэрэ холын үдэрhөө заводой эгээл хүндэ цехүүдэй нэгэн шэрэм хайлуулгын цехэй ажал хэрэг эхи абаhан юм. Цехэй оньhон хэрэгсэлнүүдые хабсаргагша В. В. Мохов түрүүшын вагранкые гаргахын тула рубильник дараха эрхэдэ хүртэhэн байха юм. Энэ вагранкын түрүүшын галдалгые мүнөө ажалай ветеран Жалсарай Будажапович Баинов бэлдэhэн габьяатай. Жалсарай ахын, тэрэнэй хүбүүдэй, бэринүүдэй, ашанарайнь заводто хүдэлhэн ажалай стажые нэмэхэдэ, аяар 200 жэлдэ дүтэлнэ. Тиихэдээ Баиновтанай уг заводой ажалша ехэ угсаатанай нэгэн болоно гээшэ.

Үдэшын забhарлалгада Ж. Б. Баиновтай хөөрэлдэhэмнай, иигэжэ хэлээ hэн:

—Буряадай хүдэлмэришэн ангиие байгуулхын тулада, илангаа хүдөө нютагуудта ажаhууhан буряад зоной дунда ойлгуулламжын болон идхалгын хүдэлмэри онсохоноор табигданхай байгаа. Улаан-Үдэ хотодо ойрын районуудhаа олон буряад хүбүүд, басагад заводто ажаллахаяа ерээ hэн. Тиигэжэ Байгалай үмэнэхи үндэhэн буряад арадай хүдэлмэришэн анги аха дүү ород арадай туhаламжаар бии болоhон юм.

ТҮҮХЭТЭ ШИИДХЭБЭРИ

Түрүүшын табан жэлнүүдэй туршада арадай ажахын хурдан түргэнөөр хүгжэхын тула түмэр замай транспортын ашаа шэрэлгын ашаг үрые бүри дээшэлүүлхэ хэрэгтэй байгаа, Ушар тиимэhээ оронойнгоо зүүн зүгтэ паровоз, вагонуудые заhабарилха, запасной хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргаха хүсэ ехэтэй бааза байгуулха асуудал гараа hэн.

ТҮҮХЫН БАРИМТА. Паровоз, вагонуудые заhабарилха, запасной частьнуудые бүтээхэ, түмэр замые хэрэгтэй зүйлнүүдээрнь гүйсэд хангаха арга шадалтай, шэнэ оньhон хэрэгсэлнүүдээр хангагдаhан, металлургическа, механо-болбосоруулгын болон хабсаралгын цехүүдтэй паровоз-вагон заhабарилгын бүхэли комплекс Забайкалида бариха гэhэн шиидхэбэри ВКП(б)-гэй ЦК-гай Политбюродо болон Арадай Комиссарнуудай Совет 1932 ондо баталан абаhан юм.

ВКП(б)-гэй Буряад-Монголой обкомой гүйлтаар, партиин обкомой нэгэдэхи секретарь М. Н. Ербановай гаргаhан оролдолгоор заводой барилгые Улаан-Үдэдэ эхилхэ гэhэн шиидхэбэриие СССР-эй Ажалай болон Оборонын Совет баталаа бэлэй. Гэхэтэй

хамта, машина заhабарилгын томо предприяти республикын промышленностиин хүгжэлтэдэ гол үндэhэн hуури болохо үгэхэ гэжэ шиидхэбэри соо хараалагдаhан байгаа.

ЭХИН АЛХАМУУД

Заводой барилгада бүхы оромнай хабаадалсаа. Россин олонхи областьнуудhаа ерэhэнородуудтай сугтаа наhаараа мал адуулжа ябаhан буряадууд, казахууд, чувашууд болон бусад яhатан эбтэй этэй совет нэгэ бүлэ боложо, түүхын ехэ удха шанартай хэрэг эхилhэн юм. Тэрэ үедэ ДнепроГЭС, Магнитогорск, Комсомольск-на-Амуре, Харьковай тракторна завод, шахтанууд, уурхайнууд, каналнууд гэhэн үгэнүүд оронойнмай алишье буланда омогорхолтойгоор зэдэлжэ байгаа бэлэй. 1935 ондо паровоз-заhабарилгын завод совет залуушуулай габшагай барилга болобо гэжэ соносхогдоо hэн. Үргэн ехэ оронойнмай түбэй газарнууд —Москва, Ленинград, Харьков, Полтава, Одессэ, Барнаул болон бусад хото городуудhаа hуурин тосхонуудhаа 1500 комсомолшууд заводыемнай барилсахаяа, продукци таhал-

Б. З. Поздеев болон бусад залуу хүбүүд байлсаа.

...hанана гүц, бороотой эртэ үглөөгүүр ерэhэнээ...

— Бидэниие заводой комсомолой секретарь Алексей Добрынин угтаа hэмнай.

— Бүлтадаа ашаа шэрэдэг машинануудта хашасалдажа hуугаад, заводой нэгэдэхи участок ерээ хамнайбди...

— Теэд гансал бараагууд, землянканууд байгаа hэн.

— Гэр байраар дуталдажа үбэл зунгүй майхан соо байрлахадаа, ядаhан тулиhан хүниие hананагүйлби.

—Зүб даа, бултадаа зоримгой залуушуул суглархадаа, бүхы бэрхэшээлнүүдые эбтэй этэйгээр дабаа бэлэйбди.

—Бэрхэшээлнүүдhээ зүрхэ алдаад, барилгаhаа тэрьедэhэн хүнүүд байгаагүй.

— Тиихэдэ хөөрэлдөөнэй ород-буряад толи бии болоо hэн ха.

— Түрүүшын алхамуудаймнай үе бэлэй...

ТҮҮХЫН БАРИМТА. 1935 ондо инструментальна цех ашаглалгада тушаагдаа. Тэрэл ондо 6200 киловатт хүсэтэй электростанциин түрүүшын ээлжээн ашаглагдаба, заводто, хүдэлмэришэдэй поселогто соргоор уhан дамжуулагдаба. 1937 ондо заводой барилга, бүхы цехүүдэй ашаглалгада дүүрэжэ, ерэхэ жэлынь гүрэнэй комисси тушаан абаhан байна.

ИЛАЛТЫН ТҮЛӨӨ

Гитлеровскэ Германиин харата дайгаар Советскэ Союзда ороходонь, Эхэ ороноо хамгаалхаяа 4,5 мянган заводойхидой сэрэгэй албанда татагдахадань, тэдэнэй орондо эдир хүбүүд, басагад, эхэнэрнүүд үлөө бэлэй. Станоггоо hарбайжа хүрэхын тула хайрсаг хүл дороо табяад, ехэ хүнэй нормые үгэхэ гэжэ тэдэнэр хэды шармайгша hэм. Тиихэдэ 14 наhатай ябаhан Ваня Сверкунов, Хавронья Решаева, Катя Чеботок, Наташа Свиридова, Гоша Евдокимов болон бусад үдэрэйнгөө, hарынгаа даабаринуудые үлүүлжэ, комсомол-залуушуулай дундаhаа шалгардаг байгаа. Илангаяа «Фронтовой комсомол-залуушуулай бригада» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэдэнэр хүсэ шадалаа гамнагшагүй hэн.

КУРОЧКИНТАН,

1940 ондо бэээр багахан 16 наhатай шантагархан басаган инструментальна цехэй табельщица болобо. Цехэй мастер тэрэниие харамсаараа, «юундэшье hурахагүй ахирхан» гэжэ хэлэhэн юм. Теэд тэрэ басаган нэтэрүү зантай байжа, строгальщигой мэргэжэл гүйсэд hайнаар мэдэдэг болоо гэхэ. 1938 ондо «Гигант Бурятии» газетэдэ харахан нюдэтэй түрүү станочнигые хараад, мүнөө тэрэнэй хүтэлбэри доро хүдэлжэ байхадаа, аhан шадалаараа оролдодог hэн. Уданшьегүй тэдэ хоёр хуби заяагаа холбожо, айл бүлэ болоо hэн. Эдэ хадаа Курочкинтан мүн.

Дайнай тэрэ жэлнүүдтэ Наталья Васильевна эхэнэр строгальщигуудай түрүүшын комсомол-залуушуулай бригадын бригадир байгаа. Завод дотороо бригадань эрхимүүдэй нэгэн гэжэ тоологдодог бэлэй.

—Наталья Васильевна, тиихэдэ Тачай бригадада хэд хүдэлдэг hэм? — гэжэ үдэшые ябуулагша асууба.

— Света Афанасьева, Маша Рухтина.

— Рухтинатай хэзээнээ харалсаагүйбта?

— Үни болоо даа...

— Тиигээ hаа, Та Мария Павловна Рухтинатай мүнөө уулзыт! — гээд, зал соо hууhан Рухтинае сценэ дээрэ гарахыень урина.

Дайнай хатуу шэрүүн жэлнүүдтэ шэнгэхэн аяга сайгаа хубаалдажа ябаhан, мүнөө наhажаал болоhон эдэ хоёр эхэнэрнүүдэй нулимсаяа эшэнгүйгөөр адхажа, хам шангаар тэбэрипдээн соо тэдэнэй бэе бэедээ хэлэхээ үнинэй хадагалжа ябаhан түрүүшын үгэнүүд, нарата hайхан амгалан дэлхэй дээрэ үхибүүдээ бөөмэйлhэн эхын жаргал эдир залуу наhанайнгаа эжэл басагандаа гуниглан хараадахадал гээ бэлэй...

ДУРАСХААЛ МҮНХЭЛЭН...

Совет арадай эрхэ сүлөөгэй түлөө дайн байлдаануудhаа заводой 396 хүдэлмэришэн нютагаа бусаагүй. Хүшөөдэ тэдэнэй нэрэнүүд алтан үзэгүүдээр мүнөө мүнхэлэгдэнхэй.

И. А. Вакарин Калининска фронтдо байлдаа. 1944 оной июлиин 16-да харуулhан эрэлхэг габьяагайнгаа түлөө Советскэ Союзай Герой гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртөө. Тиихэдэ С. Н. Орешков 1943 оной декабрь hарада дайсадай дзот бээрээ халхалжа, мүн лэ үндэр хайра нэрэдэ хүртэhэн юм. Мүнөө кузовной участогай коллективэй списогто тэрэ хэтэ мүнхэдөө оруулагдажа, тэрэнэй нэрээр ондоhон мүнгэн Эб найрамдалай жасада дамжуулагдадаг юм.

1945 ондо Агууехэ дайнай дүүрэхэдэ, олонхи заводойхид түрэл предприятидаа бусаа бэлэй. Тиихэдэ шэнэ паровозуудые бүтээхэ, хуушануудыень заhабарилха, дайнда hандарhан заводуудта туhалха гэхэ мэтэ шэнэ зорилгонууд байгаа. Республикынгаа 25 жэ-

лэй ойн хүндэлэлдэ ЛВРЗ-гэй коллектив дээшэлүүлэгдэhэн уялгануудые абажа, нэрэтэй солотойгоор дүүргэhэн.

ОРДЕНТО ЗАВОД. ШЭНЭ ХУБИЛАЛТАНУУД

1948 оной июлиин 31-нэй үдэр. Заводой соёлой байшан соо хүн зон олон. Зал соо ажалай түрүүшүүлэй фото-зурагууд, заводой хүгжэлтэ тухай диаграммануд, хүхюутэй хүгжэм зэдэлнэ. Үшөө хахад час сагай үнгэрөөгүй байхада, СССР-эй Транспортна машина бүтээлгын министерствын

гаряагүйгөөр гаргалсахаяа ерэhэн түүхэтэй. Тэдэнэй дунда Е. Г. Курочкин, М. Б. Баринов, Е. Е. Костицын, И. А. Романов, С. К. Лукьяница, И. Г. Шаповалов, Г. П. Дорошенко, И. И. Каховский,

Заводой барилгын эхилhэн үдэрhөө хойшо 50 гаран жэлэй үнгэрөөд байхада, хуушанай нүхэдэй иигэжэ хөөрэлдэхэдэнь, ямаршье дурсалгаhаа hонирхолтойгоор тэрэ үдэшэ үзэгдөө hэн.

Улаан-Үдын паровоз-заhабарилгын заводые Ленинэй орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай уншагдахада, сугларагшад амияа таташан хай hуугаа бэлэй.

— Буряад-Монголой Автономито ССР-эй байгуулагдаhаар 25 жэлэй ойтой дашарамдуулан, арадай ажахын хэрэглэмжэдэ паровозуудые гаргаха талаар правительствын даабаринуудые урагшатайгаар дүүргэhэнэйнь түлөө Улаан-Үдын ПВЗ-е Ленинэй орденоор шагнаха, — гээд hүр жабхалантайгаар соностобо. Альга ташалга аадар шэнгээр шааяжа, «Ура!», «Коммунис партида алдар соло!» гэhэн үгэнүүд Байгал далайн долгинуудтал эбхэрэн сууряатажа байгаа hэн.

...Оронойнгоо арадай ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхын, тэрэнэй эрилтэнүүдые гүйсэд hайнаар хангахын тула түмэр замые шэнхинүүлэн гүйлгэхэ бүри ехэ хүсэтэй, бүри хурдан «түмэр хүлэгүүд» хэрэгтэй болоо hэн. Томо-томо предприятинуудай жэшээе дэмжэн, 1962—1963 онуудай туршада ВЛ-8 ВЛ-60, ТЭ-3 түхэлэй тепловоз, электровозуудые гаргажа эхилээ бэлэй. Энэ шухала хэрэгые урагшатайгаар бэелүүлхын тула заводой үйлэдбэриин технологиие үндэhөөрнь hэльбэн шэнэлхэ, шэнэ кадрнуудые hургаха, бэлдэхэ хэрэгтэй болоhон. Заводой hэльбэн шэнэлэлгэ тухай ажалай ветеран Павел Филиппович Елгин иигэжэ хөөрэнэ:

—Мүнөө үеын завод ямар байха ёhотойб? — гэhэн асуудалаар П. Ф. Елгин хөөрөөгөө эхилнэ. —Энэ хадаа, нэн түрүүн, үйлэдбэриин бүтээсын ургалта, шэнэ цех, участогуудые барилга, коммунис ажалай, эрхим шанарай түлөө хүдэлөөн, хүдэлмэришэдэй түгэс эдэбхи үүсхэл, хамhабариин ажахы, энэ хадаа хүдөөгэй ажахынуудта туhаламжа гэээшэ. Мүнөө үеын завод гэhэн ойлгосо үргэн ехэ удха шанартай үгэ мүн. Харин тиихэ үедэ хуушан цехүүд соо шэнэ оньhон түхеэрэлгэнүүд тодхогдожо, аппаратна, электромашинна, локомотив хабсаралгын, гальваническа гэхэ мэтын шэнэ цехүүд мүндэлhэн түүхэтэй.

Мүнөөнэй сагта Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын завод ВЛ-80 түхэлэй шэнэ электровозуудые заhабарилхаhаа гадна, электромашинануудта, пассажирска болон ашаанай вагонуудта хоёрдохи наhа үгэнэ, мянга гаран түхэл янзын запасной часть, тэрэ тоодо булад, бронзо болон шэрэмээр шудхагдаhан зүйлнүүдые хэдэн зуугаад захигшадтаа эльгээдэг түгэс хүгжэлтэтэй предприяти болонхой. Заводой коллектив дотор уралан нарижуулгын, ухаалан зохёолгын хүдэлөөн үргэдэнхэй. Эрдэм, техникын туйлалтануудые үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ, ашаг үрыень, шанарыень эрид hайжаруулна. Жэшээлхэдэ, үнгэрhэн табан жэлэй туршада комплексно оньhожоруулагдамал автомат 37 линии, участогууд нэбтэрүүлэгдээ, оньhон шэнэ 385 хэрэгсэл, тэрэ тоодо программна хүтэлбэритэй 14 станок тодхогдоо.

БАЯРАЙ ҮДЭШЭ

—Заводойхидой амарха, спортивна мүрысөөнүүдые үнгэргэхэ сүлөөтэй саг олдодог бэлэй, — гээд баярай үдэшые хүтэлэгшэ, заводой футболистнуудай командын түрүүшын капитан, вратарь Андрей Андреевич Голиков тухай хөөрөөгөө эхилнэ. —Иимэ ушар нэгэтэ болоhон гэхэ. Нэгэ шухала мүрысөөндэ заводоймнай команда хабаадаха ёhотой байгаа. Теэд вратарьнай сэрэгэй албанда абтанхай hэн. Тэрэнэй алба гаража байhан часть тэрэ мүрысөөндэ хабаадаха ёhотой байгаа. Залуу хүбүүн Андрей сэрэгшэдэйшье мүн түрэл заводойнгоошье команданууудай воротае эрхим hайнаар хамгаалжа, харагшадай магтаал hайшаалда хүртэhэн гэхэ. Тэрэ мүрысөөндэ заводоймнай футболистнууд нэгэдэхи hуури эзэлhэн юм. Энэ илалтада мүнөө зал соо hуужа байhан А. А. Голиковой габьяа ехэ байгаа, —гээд, А. А. Голиковые сценэ дээрэ уриба. Хүндэтэ айлшанаа заводой спортивна клубай футболистнууд амаршалжа, дурасхаал болгон, футболой арhан бүмбэгэ бэлэглэбэ.

...ИМЭ БАЙГАА hЭН

...ровоз хабсарал-...глөөнэй 8 час... ...адаhан хүгжэм, ...шье, мүн ажа-... хүбсаlhан ба-...аhабарилагшадай ... цех соо худха-...э өөрсэ шэнжэ-...ідал тогтонхой. ...заhабарилагда-... паровозой ба-...гой дуулдам-...hөө баярай ну-...ялалзуулhан, эн-...д бүгэдэ, юрэ-... бэе бэеэ ха-...шалнад, тэбэрил-... дээрэhээ үрез-... хэлэнэд... Ха-... июниин 1-дэ ...ровозой заhаба-...даад, оройдоол ...нгэрhэн хойно, ...е иигэжэ шаг-...тигэhэн хүн зон ...аа ёhотой. Тии-... хэлэбэл, үнэ-... хүшэр, хүндэ ...ной частьнууд, ... нэн түрүүн хэ-...руменінүүд, хэ-...үн лэ дүй дүр-...агүй ха юм. Па-...хэй начальник ...вэй шадамар ...ри доро сле-...н Иванович Ка-...хип Дмитриевич ...ен Григорьевич ...шэ дархан Петр ...лешин, электро-... Владимир Мар-...ав болон бусад ...гаа гамнангүй-...лаанда хүдэлжэ, ...эрэтэй солотой-...эн байна.

ПОПОВ

... зал соо бидэ ...үрүүшын паровоз-...гада хабаадаг-... Григорьевич По-...на,— гэжэ үдэ-...рилэгшэ хөөрэнэ. ...вод дотороо тү-...им шанарай» ху-... болоод, 30 жэ-... хойно «Уран ... үндэр нэрэ зэр-...лэ түрүүлэн хүр-...эдэнэбди. «Эрхим ...«Хүндэтэ ту-

мэр замшан» гэhэн габьяатай Семен Григорьевич 75 наhа гүйсэбэшье, түрэл заводтоо хүдэлhэн зандаа. Манай ветеран сүлөөтэй сагтаа аяншалха, фото-зурагуудые хэхэ дуратай гэжэ мэдэдэг hэн туха дайшалхы алдар солын газарнуудаар ябажа ерэхыень түлөөhэгүй путевко барюулнабди.

Халуун альга ташалган доро заводой профкомой түрүүлэгшэ К. Н. Дамбуев С. Г. Поповто путёвко барюулба.

С. А. ТЫХЕЕВА

Түрүүшын паровоз хабсаргалсаhан урихан шарайтай буряад эхэнэр С. Г. Поповой хажууда hууна. Тэрэниие түрүүшын паровозой пассажир байhан юм гэжэ олон хүнүүд мэдээгүй ёhотой. 1934 ондо фабрично-заводской училищи дүүргэhэн, национальна түрүүшын кадрнуудай нэгэн Софья Ананьевна Тыхеевада энэ хүндэтэ эрхэ олгогдоhон юм. Хүн бүхэнэй ажабайдалда өөрын «одото саг» гэжэ байдаг гээшэ... Революциин урда тэрэнэй түрэhэн байбал, үгытэй бүлын, ямаршье эрхэгүй эхэнэрэй хуби заяан тэрэниие хүлеэhэн гэхэ. Теэд Софья Тыхеева шэнэ үе сагта түрэhэн золтой. Колхозойнгоо зууршалгаар Улаан-Үдэ хото ерэжэ, юрын буряад басаган хүдэлмэришэн ангиин бата жагсаалда ороhон намтартай. Паровоз-вагон заhабарилгын завод тэрэнэй түрэл завод боложо, эндэ олон шэнэ нүхэдтэй болоо. Тэрэ үеын залуушуул, комсомолшуудай жэшээгээр Соня басаган илангаяа санаар гүйхэ дуратай бэлэй. Санаар урилдаанда эдэбхитэй. габьяатай байhанайнгаа түлөө залуу басагадай командада орожо, санаар 6 мянган километр утатай «Улаан-Үдэ—Москва» гэhэн замые гаталхаяа 1937 ондо гараа бэлэй. Энэ үдэшэ Софья Ананьевна тэрэ зам тухайгаа дурсан хөөрэжэ, «Мартагдашагүй 95 үдэр» гэhэн өөрынгөө ном заводойнгоо музейдэ бэлэглэбэ.

ЗАВОДОЙ ТҮҮХЫН МУЗЕЙ

Үни үнгэрhэн ямар нэгэн баяр ёhолол, шухала үйлэ хэрэг гэхэ мэтые гэршэлhэн фото-зурагууд, грамота. дурасхаалай бэлэгүүдые хожом хаража байхада хэды hонин гээшэб! Ушар тиимэhээ Александр Георгиевич Студенников заводойнгоо ажабайдалые түрэл коллективэйнгээ ажалай, дайшалхы алдар солото заншалнуудые үнэншэмөөр харуулха зорилготойгоор 1970 ондо заводой түүхын музей эмхидхэжэ, тэрэнэй директор болоhон юм. Тэрэ саhаа хойшо музей «арадай» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, 150 мянга шахуу хүн зониие заводойнгоо түүхэтэй танилсуулhан байна. Музей соо дэлгээгдэhэн зүйлнүүдтэй тобшохоноор танилсая. Музейн гол hүлдэ зүйлнүүд — түрүүшын барилгашадай, заhабарилагшадай инструментнүүд, тугууд, заводойхидой шэн габьяата ажалай үндэр сэгнэлтэ —Ленинэй орден, правительствымнай амаршалгын телеграммanууд, Ленинэй, Ойн баярай Хүндэлэлэй грамота, баяр ёhололой Хүндэлэлэй тэмдэг, ВЦСПС-эй Хүндэлэлэй грамота, хэтэ мүнхын хадагалалгада үгтэhэн олон тоото Улаан тугууд, тугханууд, мүн лэ заводой түүхые зохёоhон ветерануудта, ажалай түрүүшүүл, табан жэлэй габшагайшуулда зорюулагдаhан стенднүүд олоной анхарал татадаг.

АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛДЭ АЛДАР СОЛО

Байгуулагдаhаар 50 жэлэй туршада заводой коллектив Советскэ Союзай хоёр Герой С. Н. Орешковые, И. А. Вакариниие, Социалис Ажалай дүрбэн Герой Г. И. Коваленко, А. Н. Оширов, П. П. Милин, Б. З. Поздеев гэгшэдые, Ленинэй орденуудай болон мүн лэ правительствын дээдын орден болон медальнуудай кавалернуудые үргэн гаргаhан байна. Имагтал ажалай түрүүшүүлэй шэн габьяата ажалаар олон түмэн хүдэлмэришэдэй хүсэл оролдолгоор заводой илалтанууд түйлагдана ха юм.

Бадма Санданович Батуев. 1937 оной март hарада вагономеханическа цехтэ токарь боложо ерэhэн юм. Эндэ хүдэлмэришэнэй ёhото ажалай амта танижа, хүдэлмэришэн ангиин хатуужалай hургуули гараад, бүхы наhаяа түрэл заводтоо зорюулаа. Тэрэнэй амжалта түгэс ажалые правительствамнай үндэрөөр сэгнэжэ, Ленинэй, Ажалай Улаан Тугай орденуудаар, «Шэн габьяата ажалай түлөө, В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойдо» гэhэн медаляар, «СССР-эй Хүндэтэ түмэр замшан» гэhэн тэмдэгээр шагнаhан юм.

Рандал Тинатович Рабданов. Заводой барилгын эхилhэн үдэрhөө мүнөөдэр болотор хүдэлжэ байнхай. Тиихэдэ заводой барилгын управлениде мүнгэ зөөри гаргашалха талаар хинан шалгагшаар хүдэлжэ байhанаа, 1933 ондо сэрэгэй албанда татагдаа.. 1936 ондо албаяа дүүргээд, шэрэм хайлуулгын цехтэ экономистаар ажаллахаяа бусана.

— Тиихэдэ Александр Мельников, Алексей Зодоев, Петр Татауров, мүнөө эндэ hууhан Жалсарай Баинов болон бусад шэрэм шудхалгын цехтэ хүдэлдэг бэлэй. Хүдөө нютагуудhаа ерэhэн үсэгэлдэрэй малша буряад хүбүүд хүдэлмэришэнэй мэргэжэлдэ hураад, тэрэ үеын хэмжүүрээр үйлэдбэриин яhала үндэр дүнгүүдые харуулдаг болоо hэн,— гэжэ Рандал Тинатович хөөрөө hэн.

Дамби-Нима Норбоевич Самбуев заводой вагон бүридхэлгын цехтэ түхеэрэлгэнүүдые заhабарилдаг слесарезр үнинэй хүдэлнэ. Тэрэ ажалаа юрэ хээд байдаггүй, харин заhабарилагдаха түхеэрэлгэ бүхэндэ зохёохы ёhоор хандажа, оньhон түхеэрэлгые ухаалан зохёодог юм. Тиигэжэ Буряадай АССР-эй габьяата уралан нарижуулагша гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн байха. Д-Н. Н. Самбуевай бүтээсэ ехэтэй хүдэлмэри Ажалай Алдар Солын II, III шатын орденуудаар, «Түмэр замай транспортын отличник» гэhэн тэмдэгээр сэгнэгдэhэн байна.

* * *

Орденто заводой амжалтата үйлэдбэриин хэрэгүүдые табан жэлэй түрүүшүүл бүри арьбадхажа шэнэ амжалтануудаараа предприятиингаа нэрэ солые үдэр бүри дуудуулжа байнхай. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлэй даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Энэ хүдэлөөнэй түрүү зэргэдэ СССР-эй Верховно Соведэй депутат Ю. Н. Родьевой хүтэлбэрилдэг слесарьнуудэй бригада, П. Ф. Кривоносовой нэрэмжэтэ шанда хүртэhэн комплексно бригадын бригадир В. А. Попов В. А. Бадуевай толгойлдог мастерска участок, Бухэсоюзна мүрысөөндэ илаhан Г. Н. Каменецкий болон бусад алдарта хүнүүд дабшана.

Мүнөөдэр хүдэлмэришэд түрэл заводойнгоо алтан ойе габьяата ажал хэрэгүүдээрээ угтажа байнхай. Бэелүүлэгдэхэ гол шухала зорилгонуудай нэгэн хадаа партиин ЦК-гай декабриин (1983 он) Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүд болоно гээшэ. Жэшээлхэдэ, шэрэм шудхалгын цехэй коллектив байгша оной эхинhээ хойшо, зургаан hарын туршада түсэбhөө гадуур ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ түсэбөө 2,8 процент, продукциин өөрынь үнэ сэнгые доошолуулан хямдаруулха уялгаяа нэгэ процент дүүргэжэ шадаа. Энэ цехэйшье, мүн бүхыдөө заводой амжалтанууд түрүү онол арганууды е, илангаяа бригадна гурим нэбтэрүүлhэнэй ашаар түйлагдана ха юм. Тиигэжэ үйлэдбэриин табан зуу гаран бригадада хүдэлмэришэдэй 60 гаран процентнь шэнэ гуримаар ажалаа түхеэрэнхэй.

Буряадаймнай түрүүшын гигантын түүхэтэ алхамууд hонирхолтой үйлэ хэрэгүүдээр, түйлагдаhан ажалай үндэр амжалтануудаар баян даа. Энэ асари ехэ заводой алдар соло эрмэлзэл түгэс хүдэлмэришэдэй түйлаhан амжалта, илалтануудhаа эхи абана ха юм. Табин жэлэйнгээ тэбхэр дабаан дээрэ гаража ерэhэн орденто заводой коллективтэ саашадаашье толотомо илалтануудые түйлажа байхыень хүсэнэбди.

* * *

Заводойнгоо коллективэй ёhо заншалнуудые, алдар солые ажал хэрэгүүдээрээ арьбадхаха, заводойнгоо нэрэ хүндые дээрэ үргэн ябаха тухайдаа баярай энэ үдэшэдэ олооро сугларhан залуушуул тангариглаа.

Үдэшын түгэсхэлдэ тэрэниие хүтэлэгшэ эндэ сугларhан хүн зониие, тэдэнэй гэр бүлэнүүдые Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой 50 жэлэй ойгоор бүхы гүн сэдьхэлhээ амаршалжа, бүри ехэ амжалта түйлахыень хүсэбэ.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД

Ленинэй орденто локомотив-вагон заhабарилгын заводой дирекци партком, профком, ВЛКСМ-эй комитет предприятиингаа байгуулагдаhаар табин жэлэйнгээ ойдо зорюулагдаhан үдэрнүүдые соносхоhон юм. Мүнөө эндэ ажалай вахтын арбан хоног юhэ дахин үнгэргэгдэжэ, эрхимүүдээ тодоруулба.

Заводой коллективэй дунда дэлгэрhэн мүрысөөндэ локомотиво-колесно, кузнечнэ болон модельнэ цехүүд түрүү hуури эзэлээ. Тиихэдэ аппаратна, электровагонно, шэрэм шудхалгын цехүүдэй үйлэдбэриин мастернууд Погорелов, Щербаков, Будаева гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг участогууд эрхим үрэ дүн түйлажа, түрүү hуури эзэлжэ шадаhан байна. Эдэнэрhээ гадна мүрысөөндэ амжалта харуулан үдэр, халаан, hара бүриингөө даабариие үлүүлэн дүүргэжэ гараhан заводой хорёод түрүүшүүлдэ «мэргэжэлээрээ эрхим хүдэлмэришэн» гэhэн нэрэ зэргэ олгогдобо.

Д. АМОГОЛОНОВ,
Б. ДАМБАРИНЧИНОВ,
манай корреспондентнууд.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Заводой футболистнуудай түрүүшын командын капитан байhан А. А. Голиковые ЛВРЗ-гэй спортивна клубай спортсменууд амаршалжа байна. 2. Заhабарилагдаhан түрүүшын паровозой пассажирка, санаар «Улаан-Үдэ— Москва» замые гаталhан Буряад ороной суута басагадай нэгэн С. А. Тыхеева «Мартагдашагүй 95 үдэр» гэhэн өөрынгөө номые заводой музейдэ дамжуулхынгаа урда тээ. 3. Түрүүшын паровоз хабсаргагшадай нэгэн С. Г. Попов. 4. Ажалай Алдар Солын II, III шатын орденто Д-Н. Н. Самбуев. 5. Түрүүшын шэрэм хайлуулагшадай нэгэн Ж. Б. Баинов.
Б. ГАДЬЯНОВАЙ фотонууд.

УХИБҮҮДЭЙ ЗУНАЙ АМАРАЛТА

АЖАЛЛАНА, МҮРЫСЭНЭ, НААДАНА

Селенгинск посёлогто «Гайдаровец» гэжэ ажалай ба амаралтын лагерь дүрбэдэхи жэлээ хүдэлнэ. «Зоной жаргалай түлөө тэмсэгшэд лэ гайдаровец гүүлэхэ эрхэтэй» гэhэн үгэнүүд hурагшадай уряа болонхой. «Гайдар урдамнай алхална» гэhэн дуутай. Мүнөө жэлдэ Селенгинскын ЦКК-гай. наймадахи СМУ-гай, посёлогой бусад эмхи зургаануудай хүдэлмэришэдэй ухибүүд ажаллана, амарна.

Спортын элдэб hалбаряар hурагшадай дунда мүрысөөнүүд эндэ болоно. Жэшээнь, футболоор, даамаар. теннисээр отряд отрядуудай хоорондо мүрысөөн болоно. «Хүбүүд, урагшаа!». «Басагад, хабаяа туршагты!» гэhэн уряа доро конкурснууд үнгэргэгдэнэ.

Тиихэдэ «Үнэн юумэн иладаг, эб найрамдал жадаhаа хүсэтэй!» гэhэн темээр политическэ недели үнгэргэгдэhэн байна. Энэ асуудалаар ухибүүд өөhэдөө дуунуудые зохисотой плакадуудые шэлэжэ олоо. Энэ неделиин үедэ «Пионерская правда» газетээр пресс-конференци hонирхолтойгоор үнгэрөө. Тус газетэ өөhэдынь ажабайдалда, hуралсалда ямар нүлөө үзүүлдэг бэ гэжэ ухибүүд ехэ халуунаар зүбшэн хэлсээ, ямар материалнууд, ямар гаршагууд hонин бэ гэжэ hанал бодолоо андалдаа. Мүн Ю. Сотничой «Уршагта ябадал бүтээгүй» гэhэн номоор эмхидхэгдэhэн уншагшадай конференци ухибүүдтэ hонирхогдоhон байна. Селенгинск посёлогой хүүгэдэй библиотекые даагша Л. С. Шажина энэ конференциин хүдэлмэрине хүтэлбэрилөө.

«Гайдаровец» гэжэ ажалай болон амаралтын лагерь Кабанскын район соо түрүү hууринуудай нэгые эзэлдэг Селенгинск посёлогой нэгэдэхи, хоёрдохи hургуулинуудай багшанар тус лагерьта хүмүүжүүлэгшээр олон жэлдэ хүдэлнэ. Тиихэдээ ухибүүдэй ажалые зохидоор ябуулха, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шанарые эрид hайжаруулха хэрэгтэ тэдэнэр гол анхаралаа хандуулна бшуу.

— Мүнөө манай лагерь өөрын ёhо заншалтай болонхой,— гэжэ лагериин комиссар, посёлогой пионернүүдэй байшангай хүдэлмэрилэгшэ Н. С. Соболева хөөрэнэ. —Ямаршье хэмжээ ябуулга эмхидхэгдээ. Антон Семёнович Макаренкын онол аргые хэрэглэхэ гэжэ бидэ оролдодогбди. Отряд бүхэн өөрын тусхай чэрэтэй. Хүмүүжүүлэгшэднай бэрхэнүүд, ухибүүдэй урма зоригые бадаруулжа шададаг зон...

Үнэхөөрөөшье, алишье отрядта ерэхэдэ, хүмүүжүүлэгшэ отрядайнгаа советтэй ямаршье асуудалые зүбшэн хэлсэжэ, хамтын шиидхэбэри абадаг гэжэ обёорхоор байгаа hэн.

М. СУТУРИН.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гайдаровецууд модо харууhалжа байна.

Авторай фото.

БУРЯАД ОРОН ТУХАЙ ФИЛЬМ

Зүүн-Сибириин кинохроникын студиин Буряадай филиалай кинооператорнууд «Зүүн Сибирь» гэhэн киножурнал буулгажа байна. 20 минутын туршада харуулагдаха киножурнал Россин гүрэнэй бүридэлдэ Буряад ороной hайн дураараа ороhоор 325 жэлэй ойдо зорюулагдана. Тэрэ Буряад ороной арадай ажахын хүгжэлтэ, шэнэ түйлалтанууд, искусство болон ажалай түрүүшүүл тухай хөөрэhэн баримтата фильм болохо юм. Сценариинь телевидениин болон радио-дамжуулгын талаар Буряадай АССР-эй Гүрэнэй Комитедэй түрүүлэгшын орлогшо А. А. Бадиев бэшэhэн байна. Фильмые кинооператорнууд В. И. Пономарев А. Г. Сидлер хоёр буулгана.

Россин гүрэнэй бүридэлдэ Буряад ороной hайн дураараа ороhоор 325 жэлэй ойн үдэрнүүдтэ Улаан-Үдэ хотодо үнгэргэгдэhэн баярай суглаан, искусствын hайндэр, сурхарбаан болон арадай аман зохёолой республиканска hайндэр; БАМ-ай Буряадай участогта «алтан залгаа» табилга, Зэдын районой хонишон, Социалис Ажалай Герой Г. Л. Рабдаев, Сэлэнгын районой хонишон В. Г. Романова, РСФСР-эй арадай уран зураашад Д-Н. Д. Дугаров, А. Б. Казанский, Ленинэй ордento локомотив-вагон заhабарилгын завод тухай хэhэгүүд фильмдэ оруулагдана. Республикын промышленна предприятинуудаар, кинооператорнууд ябажа, ажалай хэдэн түрүүшүүлые үшөө буулгаха ёhотой. Тус фильм сентябрь hарада бэлэн боложо, Улаан-Үдэ хотын кинотеатрнуудта харуулагдаха юм.

Х. СОКТОЕВ.

ААДАР БОРООГОЙ hҮҮЛЭЭР

Байгша оной июль hарын хоердохи арбан хоногто республика доторнай халуун, хуурай үдэрнүүд үзэгдөө. Зарим үдэрнүүдтэ 25—30, республикын урда районуудта 31—34 градус халуун болоод абаа. Мүн hүниндөөшье бүгшэм, халуун хонодог байгаа. Энэнь нормоhоо 1—2 градусаар үлүү дулаан болоhон байха юм.

Халуун үдэрнүүдэй хажуугаар аадар бороон республикын бүхы нютагуудта орожо, ургаса, сабшалан, тарялан болон огородой эдеэндэ ниlээдгүй нэмэри шиг үгэhэн байна. Энэ үе соо Ахын, Түнхэнэй, Захааминай районуудта 66—100 миллиметр тухай хура бороо ороhон байна. Республикын бусад нютагуудта 20—50 миллиметр бороо оробо. Хэдэн хоногой туршада таhалгаряагүй ороhон бороогой hүүлээр гол, горхоной уhан нэмэжэ захалаа.

Хуурай, халуун үдэрнүүдэй үзэгдэхэдэ шиг нойто багатай байhан Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй, Сэлэнгын районуудай тарялан, сабшалан гандажа захалhан байгаа. Харин июлиин 17—19, 25—26-най үдэрнүүдтэ ороhон хура бороогой hүүлээр хүдөө ажахын ургамал яhала hайжараа. Мүнөө ороohото ургамалнууд сэсэглэжэ, хоолосложо эхилээ. Мүн хартаабха сэсэглээ, кукуруза 11—12 набшаhатай болоо. Тиихэдэ хара тарянай үндэрынь 80—100 сантиметр болобо. Шэниисэ, обеос, ешмээн, кукуруза—50—70, хартаабхын эшэ 40—50 сантиметр болоhон байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ республикымнай ажахынуудта үбhэ хуряалга түлэг дундаа.

Хэдэн хоногто ороhон хура бороо, аадарай hүүлээр Сэлэнгэ мүрэнэй, Зэдэ, Сүхэ, Хелго, Баргажан голнуудай уhан 40—80 сантиметрээр нэмэжэ, зарим нютагуудай набтар газараар уhан hабаhаа халижа, сабшалан, бэлшээри үерэй уhанда абтаа.

Республика дотор эдэ үдэрнүүдтэ мүн лэ бороотой байхаар хүлеэгдэнэ.

Н. АФОНИНА,
Улаан-Үдын гидрометобсерваториин директор.

СТУДЕНТНУУД ТУhАЛНА

Республикымнай музейнүүд олошорхынгоо хажуугаар, шэнэ экспонадуудаар хангагдана. Энэ хүдэлмэриие Хангаловай нэрэмжэтэ түүхын музейн хүдэлмэрилэгшэд эмхидхэдэг юм. Тиин эдэнэр шухаг болоhон экспонадуудые суглуулжа, музейнүүдтэ табидаг болонхой.

Музейн фондонуудые олошоруулха шухала хэрэгтэ хизаар оронoo шэнжэлэгшэд, республикын хото горсдуудай, хүдөө нютагуудай ажалшадай горитой туhаламжа үзүүлжэ байдаг болоhониинь hайшаалтай юм. Тэдэнэр ажалай, дайнай ветерануудай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшадай дурсалганууд, үнэтэй сэнтэй дүрэ зурагууд, документнүүд болон бусад зүйлнүүдые суглуулжа, музейнүүдтэ үгэнэ.

Манай республикын институдууд, техникум, училищиин студентнүүд музейнүүдтэ горитой туhаламжа үзүүлжэ байха аргатай. Жэшээнь, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай хэлэ бэшэгэй болон түүхын факультедэй нэгэдэхи курсын студентнүүд хизаар ороноо шэнжэлгын практика гарахадаа, hонирхолтой материал суглуулhан байна. Студентнүүд Аюшинов, Будаев, Аштуева, Манданова, Андреева, Ербанова гэгшэд практика гарахадаа, хизаар ороноо эрхим бэрхээр шэнжэлэгшэд байhанаа харуулаа. Тиихэдэ студентнүүд Болотникова Монастырская хоер hонирхолтой шэнжэлгын туршалга хэжэ, музейн хүдэлмэрилэгшэдые баясуулаа.

Саашададаашье студентнүүд бидэнэй хүдэлмэридэ туhаламжа үзүүлжэ байха бээ гэжэ найданабди. Юуб гэхэдэ, музей хадаа арад зондо хабаатай hэн тула арадай туhаламжаар байгуулагдана ха юм.

И. КЛИНОВСКАЯ,
нэгэдэмэл музейнүүдэй методист.

ГАИ-гай экран

ҮХИБҮҮД, hЭРИМЖЭТЭЙ ЯБАГТЫ!

Байгша оной май hарын hүүлшын үдэрнүүдhээ эхилэн, ухибүүдэй дунда харгын-транспортна ушал олоор үзэгдэhэн байна. Үнгэрөөд байhан энэ оной түрүүшын хахад жэлэй туршада республикын харгы замууд дээрэ 58 ушал үзэгдөө. Тэдэнэй арба гаранхинь наhа бараа, 51 хүн гэмтээ гэhэн мэдээсэл бидэнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэнэ. Шалтагаанинь гэхэдэ, ухибүүдэй диилэнхи олониинь харгын захада наадаха гү, али тэмдэггүй газараар харгы хүндэлэн гараха, үгышье hаа, үнгэрhэн машинын хойноhоо гэрэй сааннаhаа харгы дээрэ гэнтэ гүйжэ гараха ушарнууд болоно. Эндэhээ уламжалан харгыгаар үнгэржэ ябаhан машинын жолоошод ухибүүнэй гэнтэ харгы дээрэ бии болоодхиходо, яахашье аргагүйдэнэ... Жэшээнь, Улаан-Үдэ хотын 32-дохи hургуулиин hурагша Юра П. гэгшэ тэмдэггүй газараар харгы хүндэлэн үнгэржэ ябаhаар, машинада дайруулhан байна. Мүн Люда З. дүтэ ябаhан машинын урдуур гүйжэ гараха гээд, үрдеэгүй. Тиихэдэ Федя Т. харгыгаа хүсэд харангүй, модоной сааннаhаа гүйжэ гарашоо. Эдэнэр бултадаа гэмтэжэ, больницада оруулагдаhан. Түрэлхид болон hургуулиин багшанарай ухибүүдтээ, hурагшадтаа харгын дүрим hайнаар ойлгуулжа, hэргылэмжын хүдэлмэри саг үргэлжэ ябуулжа байдаг hаань, эдэ бүхы гэнэ ушалай үзэгдэхэгүйнь мэдээжэ. Тэрэшэлэн hургуулиин наhа гүйсөөгүй ухибүүд машинада дайруулhан байба. Эндэ түрэлхид лэ баhал гэмэтэй гээшэ.

Үнгэрөөд байhан үе соо Баргажанай, Кабанскын, Прибайкалиин, Мухар-Шэбэрэй районуудта харгы дээрэ үзэгдэhэн ушалнууд хэмhээ үнгэрөө гээд тэмдэглэлтэй. Мүн Загарайн, Хяагтын, Сэлэнгын, Хойто-Байгалай, Хориин районуудта ухибүүдэй гэмтэ ябадалтай тэмсэл hулаар ябуулагдана. Эндэ багшанар, түрэлхидэй үүргэ ехэ гээшэ. Мүнөө hургуули бүридэ харгын дүрим шудалалга тухай hуралсалай программада оруулагданхай. Тиимэhээ hурагша бүхэн харгы хүндэлэн үнгэрхэдөө, машинын бии, үгые hайса ойлгодог, мэдэдэг болоо. Тиибэшье заримдаа эндүүржэ, элдэб тодхор тойбодо ороно.

Сэхыень хэлэхэдэ, зунай сагай эхилхэдэ, ухибүүдэй сүлөө саг элбэг болоо. Эндэл ухибүүд дуран соогоо велосипед дээр сэнгэдэг, бүмбэгэ наададаг гээшэ. Тиихэдээ эдэнэр наадан дундаа hэримжээ мартажа, харгы дээрэ гэнтэ гаража, хурдаар ябаhан машинада дайруулха баатай болоно. Илангаяа велосипедистнүүд харгы дээрэ hэримжэтэй байха зэргэтэй. Хэнэйшье мэдэhээр велосипедист жолоошодтол адли харгыгаар ябаха эрхэтэй. Зүгөөр 14 наhа гүйсэhэн лэ ухибүүдтэ тиимэ эрхэ үгтэдэг гэжэ бү мартая. Тиихэдэ тэдэнэр харгыгаар транспортын ябаха дүрим hайн мэдэхэ ёhотой. Тиигэбэл үйлсэ, харгыгаар яагаад ябаха, үнгэрхэ тухай ухибүүд hайн мэдэхэ болохо ушалшье үсөөрхэ бэшэ гү?

Л. МОДОГОРОВА,
ГАИ-гай хүдэлмэрилэгшэ.

ТАСС · АПН
ХИЛЫН СААНАhАА

ҮНДЭР СЭГНЭЛТЭ ҮГТЭБЭ

СОФИ. Буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгын ба замбуулинда буу зэбсэг үйлэдбэрилгые болюулха талаар шэглүүлэгдэhэн Советскэ Союзай ба социалис хани харилсаата бусад оронуудай эб найрамдалта үүсхэлнүүд ехэ удха шанартай юм гээд БКП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, НРБ-гэй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ Т. Живковэй ба Австриин Компартиин түрүүлэгшэ Ф. Мүриин эндэ болоhон уулзалга дээрэ онсолон тэмдэглэгдэбэ.

Эб найрамдалай болон уласхоорондын байдалые hайжаруулхын түлөө тэмсэлэй асуудалнуудаар БКП-гэй болон КПА-гай ябуулдаг ажал ябуулга тухай мэдээсэлнүүдые хоёр тала халан абалсаhан, уласхоорондын коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэhэн байна. США-гай империализмын дай жүрөөдэлгын политикын, бүмбэрсэг дэлхэйн элдэб районуудта үүдхэдэг ээрхэг түримхэй ябуулгануудайнь эсэстэ буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгын улам hүжэрөөгдэhэн тушаа hанаагаа зобожо байhанаа хоёр партиин хүтэлбэрилэгшэд элирхэйлэн мэдүүлбэ. Баруун Европодо американ шэнэ ядерна ракетэнүүдые тараан тодхолгые, мүн тэрэшэлэн сэрэгэй булюу хүсэтэй болохо США-гай hанаашалгые тэдэнэр буруушаагаа.

ХЭЛСЭЭ ХЭХЫЕ УРЯАЛНА

ПАРИЖ. Фарабундо Мартиин нэрэмжэтэ Национальна сүлөөрэлгын фронтын ба Сальвадорой Революционно-демократическа фронтын (ФНО—РДФ) политико-дипломатическа комисси эндэ мэдүүлгэ тарааба. Түбэй Америкын энэ орондохи байдалые политическэ ёhoор гүримшуулха, алалга, хюдалгые болюулха зорилгоор хэлсээ хэхээр патриотическа хүсэнүүдэй бэлэн байhые тэрэ батадхаба. Ороной дотоодын хэрэгүүдтэ американ хамааралгын улам үргэдэжэ байhан тушаа шанга шүүмжэлэл документ дотор элирхэйлэгдэнэ. Мүнөө үедэ ФНО—РДФ Сальвадорой газар дайдын гурбанай нэгэ хубиие хинана гээд заагдана.

САН-ХОСЕ. Сальвадорой оборонын ба гүрэнэй аюулгүй байдалые сахиха министр Видес Касановай мэдээсэhэнэй ёhoор, нёдондо жэлэй июньhээ мүнөө жэлэй июль болотор хархис засагаархидай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тоо 20 шахуу процентээр олошорhон байна. Адаглагшадай тоолон гаргаhанай ёhoор, армиин ба полициин зэргэнүүдтэ 43 мянгаhаа дээшэ хүн тоологдоно. Нёдондо жэлдэ Сальвадорой 3 мянга шахуу сэрэгэй албахаагшад США-да ба Гондурасла партизануудтай тэмсэхэ курс дүүргэhэн байгаа. гээд министр зааба.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Росси: табан жэлэй алхасаар» — ТАСС-ай материал. «Ниидэлгын программа сүм дүүргэгдэбэ»—ТАСС-ай мэдээсэл. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд. Тэжээл бэлэдхэлгэдэ — бүгэдэ арадай анхарал. «Сагай уларилые харангүй хүдэлхэ»— мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаhанда: Профсоюзай ажабайдал. Үүсхэл гаргаhан ажахыда. «Хэлэhэн үгэдөө хүрэнэ» — Н. Калашниковай статья. Нүхэрынь нүхэр тухайгаа. «Сэдьхэлээрээ залуу зандаа» — М. Николаевай статья. «Ниидэлгэ ба буулгын хоорондо» — М. Кибальнигай репортаж.

Гурбадахи хуудаhанда: Үхибүүдэй зунай амаралта. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанаhаа.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: Шэнэ hонинууд. «Патриот» — материалнуудай суглуулбари. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд.

США-гай ГОСДЕПАРТАМЕНТДА

ВАШИНГТОН. Гүрэнэй департаментда ээлжээтэ пресс-конференци болобо. Замбуулинай дайдада хэрэглэгдэхэ буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые болюулха талаар совет-американ хөөрэлдөө үнгэргэхэ тухай СССР-эй дурадхалда тэрэ зорюулагдаhан байна. Госдепартаментын түлөөлэгшэ Дж. Хьюз корреспондентнүүдэй олон тоото асуудалнуудта харюусахадаа, Советскэ Союзай дурадхалда дипломатическа гуримаар харюу үгэхэ гэжэ Холбоото Штадууд шиидхээ гэжэ мэдүүлээ. Замбуулинай зэбсэг хэрэгсэлнүүдые туршалгые ба тараан дэлгэрүүлгые хорихо тушаа СССР-эй дурадхалда США-гай засаг захиргаан зүбшөөhэн харюу үгэхөөр бэлэн гү гэhэн асуудалай нэгэнтэ бэшэ табигдабашье hаань, тэрэ харюу үгэхэhөө али болохоор хулжаhан байна. США-гай засаг захиргаан энэ асуудалда яажа хандахаб гэжэ репортернуудай асуужа hалахагүйдэнь, Венэдэхи хөөрэлдөөндэ ямаршье асуудал табиха эрхэтэйбди гэжэ США тоолоно гээд тэрэ мэдүүлээ.

УЛАСХООРОН… ШЭНЖЭЛ…

ЭБДЭРШЭГҮЙ НЭГЭД…

Социалис хани нүхэсэл эбдэршэгүй нэгэдэл ба жагсаалай оршон байдалда арадай Польшын 40 жэлэй ойе тэмдэглэбэ. Варшавада үнгэргэгдэhэн баярай суглаанда аха дүү оронуудай делегацинууд байлсаба. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. А. Тихонов совет делегациие толгойлоо. Польшын hүүлээр социалис бусад гүрэнүүд удаа дараалуулан арадай засагай 40 жэлые тэмдэглэхэнь. Тиихэдэ фашизмые даража, бүхы дэлхэйн хүгжэлтэдэ түйлай ехэ нүлөө үзүүлhэн бултанай ехэ hайндэр — Агууехэ Илалтын 40 жэлэй ой ерэхэ жэлэй майда баяр баясхалантайгаар тэмдэглэгдэхээ байна.

Фашизм ба япон милитаризмын бута сохигдоhоной hүүлээр Европо болон Азиин хэдэ хэдэн оронуудай арадууд арадай демократическа ба социалис революцинуудые хэжэ, социальна ба национальна гүйсэд сүлөөрэлгэ түйлаhан гээшэ. Түүхэтэ эдэ ехэ хубилалтануудай хэды ехэ үүргэтэй байhаниие сэгнэхын аргагүй. Тон богонихон саг соо олохон оронуудта социализм илан мандажа, арадуудайнь ами наhанай хэрэг боложо, мүнөө үе сагай ехэ хүсэн болонхой.

Энэ хани нүхэсэлэй дүүрэн эрхэтэ гэшүүдэй нэгэн гэхэдэ Польшын Арадай Республика мүн болоно. Польшодо түүхын тон богони болзор соо социальна гайтай ехэ түйлалтанууд хэгдээ: хүнүүдэй хүдэлмэригүйдэлгэ усадхагдаа, арадай гэгээрэл, наука, элүүрые хамгаалга, национальна культура үндэр хэмжээндэ гаргагдаа. Польшо хүгжэлтэ ехэтэй индустриальна социалис гүрэн болоо.

Поляк арад бага бэшэ бэрхэшээлнүүдые дабан, эдэ бүгэдые түйлаhан байха юм. Империалистнууд Польшодо социализмын үндэhэ hуури усадхахые, социалис хүгжэлтэдэнь haaд түбэг тохёолдуулхые, тэрэниие хуушан байдалда… нэгэтэ бэшэ hэдэhэн. Энэ… луулхын тулада Холбоото… НАТО-гай бусад оронууд… хээр бэлэн байhыень hүү… үйлэ хэрэгүүд гэршэлэн… экономическа «хашалта» үр… нэ, үзэл бодолой талаар… нуудые үзэгдөөгүй ехээр… гаар социализмые муу… байгуулалтые hуларуул… үнэн сэхэ нүхэдhөөнь, … амяарлуулхые оролдоно.

Ангиин талаар харата д… дээ Польшо гансаардана… циалис хани нүхэсэлэй, н… поляк эбдэршэгүй союз… ба сэрэгэй туhаламжада… нүхэсэл, харилсан туhалал… говор аха дүү хоёр оро… хэдэнь нэгэдүүлhэн гээшэ.

Мүнөө дэлхэй дээрэхи… шахардуу шанга боложо… циализмын аха дүү орону… бүхы талаарнь бэхижүүл… дын байдалда тэдэнэй ха… үргэдхэлгэ онсо шухала… США-гай, НАТО-гай талаар… нигуудай милитарис хараа… hаа социалис хани нүхэсэл… түрэлтэниие ядерна дайна… суулгада зорюулагдаhан… дурадхалнуудай үргэн про… Тэдэнэй эб найрамдалда… дын политикын хараа шуга… дэ, Европодо эб найрамда… гаалгада Варшавска Догово… хала үүргэ дүүргэнэ. Энэ… тэрээндэ хабаададаг гүрэ… байдал ба хилэнүүдэйнь… гые бата найдамтайгаар ха… хэгшэдтэ бата бэхи хаал…

НИКАРАГУА БАЙГУУЛНА, ТЭМ…

Түбэй Америкын багахан орон — Никарагуа арадай, демократическа, империализмда эсэргүү революциингаа табан жэлэй ойе hаяхан тэмдэглэбэ. Национальна сүлөөрэлгын Сандинис фронтын хүтэлбэри доро энэ ороной 3 миллион арад тон богонихон болзор соо ехэ амжалтануудые түйлаба. Революциин илаhанай hүүлээр орон доторнь үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадалые усадхалга эхилhэн, банкнууд, гадаадын худалдаа наймаан гүрэнэй мэдэлдэ абтаhан байна. Арад зониинь ажал хэхэ, газар эдлэхэ, hургуулида hураха, бэеынгээ элүүрые хамгаалуулха, гэр байратай болохо, өөhэдын олониитын эмхинүүдые байгуулха, эрхэтэй болоо.

Эдэ бүхы амжалтанууд дотоодын ба гадаадын хархис хүсэнүүдтэй болоhон бэрхэшээл ехэтэ тэмсэл соогуур түйлагдаhан байха юм. Эндэхи арадай засагай түрүүшын үдэрhөө американ империализм никарагуанецуудай эрхэ сүлөөе бээ даанхай байдалые үгы хэхэ зорилго урдаа табиhан. Вашингтон дээрмэдэхэ, алаха, эбдэхэ, hандаргаха даабаритайгаар хүлhэншэдэй армиие Никарагуа руу эльгээhэн байна. Рейганэй захиргаан Никарагуа тушаа ээрхэг түримхэй харата политика ябуулна. Американ империализмын политикада мүнөөнэйхидэл адляар бүдүүлиг зонхилго, хүсэрхэлгэ хэзээдэшье хэгдээгүй байhан. Гитлерэй засагай хүтэлбэридэ байха саhaa хойшонхи үе соо нэгэшье правительство бээ даанхай гүрэндэ зэбсэгтэ хүсөөр харата ябуулга хэхэ тухайгаа иимэ бүдүүлиг муухайгаар соносхожо байгаагүй юм. Мүнөө Вашингтон Никарагуада эсэргүү харата ябуулгануудые ямаршь… гүйгөөр хэжэ байна.

Вашингтоной гэмээр би… тороо онсо байдал тогто… ноо хамгаалгада хэдэ м… шэд болон таряашадые… болообди. Мүнөө тэдэнэ… нис арми ба арадай мил… жагсаад, дайсадта шанга… байна гээд Никарагуагай… Д. Ортега онсолон тэмдэ… ба хахад жэлэй туршада… дай харата ябуулгануудh… карагуанецууд ами наhaa… гуагай экономикодо тон… руулагдаа, тэрэнь аяар… кордобоор сэгнэгдэнэ.

Онсо бэрхэшээлтэ бай… хойшье hаа, Сандинис пр… нойнгоо түүхэдэ анха т… бодото демократическа… hарада үнгэргэхэ гэжэ ш… римгой шиидхэбэринь Ваш… халые ехээр орьёлуулба… дай сүлөөтэ hунгалтаар ре… лалтануудые батадхаха хэр… hан ушартай Вашингтон… байhанаа харуулна. Энэ… хэгдэhэн харата муухай х… кампаниие президент Рей… гойлжо оронхой. Никараг… раал шэрээл, заналта хэл… шье үдэр үнгэргэнэгүй.

Рейганэй, тэрэнэй туhам… раяа хэды ехээр бусалга… рикан империализмда… зогсоохо хуби заяан үг…

ИЗРАИЛЬ: БЭРХЭШЭЭЛНҮҮДЫНЬ УЛАМ ГҮН…

Израильда июлиин 23-да парламентын hунгалта болзорhоо урид үнгэргэгдэбэ. Правительствын милитарис хараа шугам баримталдаг ушарhаа тохёолдоhон политическэ ба экономическа айхабтар хүндэ хүшэр кризис энэ hунгалтын гол шалтагаан болоно. Хүршэ араб оронууд тушаа хэгдэжэ байhан ээрхэг түримхэй политика орониинь тон ехэ бэрхэшээлдэ оруулагдаа. Ливанда хэhэн балмад муухай ябуулгануудhаань Израилиин хүн зон хороо, хэмгүй ехэ гаргаша хэгдэhэн, гадаадада түлэгдэхэ үри зээлинь 30 миллиард долларто хүрэhэн, энэ жэлэй түрүүшын зургаан hарын туршада эдеэ хоолой үнэ сэн, ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалга ба гэр байрын түлөөhэн аяар 122,5 процентээр дээшэлhэн байха юм.

Эдэ бүгэдэhөө орон доторнь хүн зоной дураа гуталга ехээр үргэдэжэ, засагай хүтэлбэри барижа байhан «Ликуд» гэдэг партиинхид найдабариhaa гаража, парламентын hунгалта үнгэргэхэ баатай болоо. Гэбэшье hунгалтын дүнгүүдэй уридшалан багсаагдаhанай ёhoор, hунгагшадай 98 процентынь дуугаа үгөөшье hаа, орон доторхи бэрхэшээлтэ байдал усадхагдаагүй.

Бэрхэшээлтэ байдалынь улам гүнзэгырбэ. «Ликуд» гэдэг бүлэгөөрхид хуушан парламентдаа 48 hуури эзэлдэг hаа, мүнөө 41-дэ хүртэбэ. Правительствын бүридэлдэ ородоггүй. Ажалай парти гэдэг өөрынгөө байдалые балай hайжаруулжа шадаагүй, парламентда 47 hуури эзэлдэг hаа, мүнөө 45-да хүртэбэ.

Иигэжэ алишье партинь 120 депутадтай парламентда олонхи hууриинь эзэлжэ шадабагүй. Тиихэдэ элдэб жэжэ, гол түлэб шажан мүргэлэй, хэтэрмэ хархис үзэл баримталдаг 13 партиин түлөөлэгшэд hууринуудаа нилээд олошоруулжа шадаа. Эндэ нэгэ иимэ баримта дурдахада болоно: тэдэ жэжэ партинуудай т… дээжэ болоhон «еврейн… лига» гэдэг фашис пар… Кахане гэгшэ парламенты… гагдаа. Тэрэ хадаа өөр… урда тээхи кампаниие И… дэгдээд байhан газар д… буудые намнаха гэhэн… гэргэhэн байха юм.

Эндэ эгээл гол юумэн… «Ликуд» гэдэг бүлэг ба… даньшье, мүн мүнөөшье… политическэ нэгэл хараа… Тэрэнэйнь үндэhэ hуури… тагүй үлэнхэй. Тэрээн т… лон хэлэбэл, Палестины… шиидхэлгэhээ арсалга… баруун бэеые, газай сек… үндэр газарнуудые Изр… доро үлээлгэ болоно. Эн… ороноо милитаризацил… байhан тула экономиче… байдалые улам доройт… үнэ сэн дээшэлүүлхэ, ху… дые олошоруулха, валюты… ха байна.

Мүнөө эдэ гол хоё… бүлэг ба Ажалай парти… ридалга доро коалицио… байгуулхые оролдожо ба… оронуудай лигын гене… Клиба гэгшын тон зүб… ёhoор, «Израилиин ш… ямаршье байг, Дүтын З… рэглэхэ ба ээрхэг түри… заатагүй үргэлжэлүүлх… энэ региондо эб най… эрхэ нүхэсэл юуб гэхэд… хоорондын эрхэнүүдые… стиныn араб арадай нац… мэлзэлые бэелүүлхэ, … дэhэн арабуудай газар… болоно».

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00— «Время». 9.40— Үглөөнэй гимнастика. 9.55— «Найдалай далбага». 10.25— «Аренэ дээрэ табан уулзалга»— фильм-концерт. 11.20— «ТАСС уполномочен заявить...» 1-дэхи сери. 12.30 —hүүлэй hонин (12.35 хүрэтэр). 15.15— hүүлэй hонин. 15.35— «Түсэбтэ табан жэл—хүн бүхэнэй хэрэг» —баримтата фильмүүд. 16.15 —Александр Гринэй ажабайдал, зохёолнуудынь. 17.25 —Үхибүүдтэ— фильм. «Всадники». (1-дэхи сери).

Улаан-Үдэ. 18.30 —«Байгал». 18.40— Түрүү зэргэдэ лабшагшад. Хүдэлмэриин нөөсэ арга боломжонууд. 19.10 —«Байкал».

Москва. 19.30— Мульт-фильм. 18.45— **«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».**

Улаан-Үдэ. 20.00 —«Бууса дээрэ»—киноочерк. 21.10 — «hургуулиин мүнөөдэр ба сэрээдүй».

Москва. 20.50 — «ТАСС уполномочен заявить...» (2-дохи сери). 22.00— «Время». 22.35— «Юун? Хаана? Хэзээ?» 23.40— «Мелодии янтарного берега»— эстрадын концерт. 00.15 **«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».** (00.35 хүрэтэр).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20— «Фонтанай хажууда уулзуужамди». —уран hайханай фильм. 10.35 —«Алталиг ташалангууд» —баримтата телефильм. 11.25 —«Дохёогоо үгыт, горнистнар». 11.55— «Үнэгэн ба баабгай», «Ойн байдал» —мультфильмнүүд. 12.15 —Француз хэлэн. 2-дохи жэлээ hурагшадта. 12.55—«Эрдэм ухаан—хүсэн» —Эрдэм дэлгэрүүлгын журнал 13.40 — Үхибүүдтэ— фильм. «Каникулы на пустынной улице». (Венгри). 14.40— Баримтата фильмүүд. 15.20—Шатарай hургуули. 15.50 —Бүхэроссин конкурсын лауреат Сыктывкар городой баянистнуудай трио наадана. 16.15— «Призвание» — телеочерк. 16.25— hүүлэй hонин. 16.30 —18.00—Забhарлалга.

Москва. 18.30— Казахай ССР-эй гүрэнэй дуу, хатарай ансамблиин концерт. 19.00— «Бидэ БАМ баринабди».

Улаан-Үдэ. 19.30— Депутадуудай ажал хэрэгүүд. Советскэ районой гэр байрануудые үбэлдэ бэлдэлгэ.

Москва. 20.00 —«Уран зохёолшо ба ажабайдал».

Улаан-Үдэ. 20.50 —Соносхолнууд.

Москва. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашууд!». «Машахан ба Баабгай». (2-дохи сери). 21.15— Уласхоорондын hонин. 22.00—«Время». 22.35 —«Шам тухай»— уран hайханай телефильм. (23.50 хүрэтэр).

САГАЙ УЛАРИЛ

Республика доторнай бүрхэжэ, сэлмэжэ байха, бороо орохо. Баруун-урда зүгhөө секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр hалхилха. Үдэртөө 16—21. Прибайкалида 11—16 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

Улаан-Үдэдэ багахан бороо орохо, hүниндөө 10—12, үдэрынь 17—19 градус дулаан байха.

Августын 1—2-то зарим нютагуудта бороо орохоор хүлеэгдэнэ. Баруун тээhээ секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр … 8—13, … дүс дула…

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62 отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография … ственного комитета Бурятской … делам издательств, полиграфии … ной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ле… Н-04612. Заказ № 175. Индекс…